

EL PRÍNCEP DE HOMBURG

Drama en cinc actes de Heinrich von Kleist (1777-1811)

Traducció de l'alemany de Carme Serrallonga

PERSONATGES

FREDERIC ARTUR, PRÍNCEP DE HOMBURG
FREDERIC, PRÍNCEP ELECTOR DE LA MARCA DE BRANDEMBURG
ELISSA, PRINCESA ELECTORA, LA SEVA MULLER
NATÀLIA, PRINCESA D'ORANGE, LA SEVA NEBODA
COMTE DE HOHENZOLLERN
MARISCAL DÖRFLING
CORONEL KOTTWITZ
CORONEL HENNINGS
COMTE TRUCHSS
CAPITÀ DE LA GOLZ
CAPITÀ MÖRNER
COMTE SPARREN
COMTE REUSS
CAPITÀ STRANZ
UN CAMPEROL
LA SEVA MULLER
DAMES D'HONOR, CAVALLERS DEL SEGUICI, OFICIALS, PATGES,
HEIDUCS, GENT DEL POBLE

ACTE PRIMER

L'escena és a Fehrbellin. Un jardí d'estil francès antic. Al fons un palau d'on es baixa per una rampa. És de nit.

ESCENA PRIMERA

El PRÍNCEP DE HOMBURG, assegut sota un roure, el cap nu i el dalt de la jaqueta desbotonat, mig despert mig adormit trenca una corona. L'ELECTOR, la SEVA MULLER, la PRINCESA NATÀLIA, el COMTE DE HOHENZOLLERN, el CAPITÀ DE LA GOLZ, GENT DEL SEGUICI i PATGES amb torxes surten del palau sense fer soroll i contemplen el príncep de dalt de la barana estant.

HOHENZOLLERN: Tres dies ja fa que el nostre valent cosí, el príncep de Homburg, persegueix animosament amb la cavalleria el suec fugitiu. Per fi avui s'ha deixat veure, desalentat, al quarter general de Fehrbellin. ¿Li havies donat l'ordre d'aturar-s'hi, tres hores només, per proveir-se de farratge i partir immediatament cap al Hackel, on Wrangel intenta de fortificar-se a la vora del riu?

ELECTOR: Sí, certament.

HOHENZOLLERN: El príncep, després de donar als caps dels esquadrons les instruccions precises per abandonar la ciutat aquesta nit al punt de les deu, conforme al pla previst, s'ha deixat caure a la palla esdernegat, panteixant com un perdiguer, per descansar un moment els membres retuts, abans de la batalla que ens espera en apuntar el dia.

ELECTOR: Sí, així he sentit que ho deien... I què més?

HOHENZOLLERN: Doncs que toquen les deu, i tota la cavalleria, ensellada i a punt de marxa davant la muralla, fa pols la terra dels sembrats però... ¿qui falta, encara? El Príncep de Homburg, el capità. Cerquen l'heroi amb atxes, amb torxes i llanternes i el troben..., on? (*Pren la torxa de la mà d'un patge*) Com un somnàmbul, mira-te'l, en aquest banc on l'ha atret el clar de lluna, en ple son —No t'ho volies creure, tu!— atrafegat a fer-se, tot dormit, l'esplèndida corona de la seva glòria, com si ell mateix ja fos la posteritat!

ELECTOR: Què dius!

HOHENZOLLERN: El que és. Mira aquí a baix: el pots veure assegut. (*Fa claror amb la torxa des de dalt de la rampa.*)

ELECTOR: Adormit? Impossíble!

HOHENZOLLERN: Profundament adormit. Crida'l pel seu nom i veuràs com es desploma.

Silenci.

ELECTOR: Aquest jove està malalt. Tan cert com que el veig!

NATÀLIA: Necessita un metge...

ELECTORA: Em sembla que l'hauríem d'ajudar, en lloc de perdre el temps fent-ne riota!

HOHENZOLLERN (*tornant la torxa al PATGE*): Està ben sa, compassives senyores, tan bo i sa com pugui estar-ho jo mateix! Creieu-me, no és res; una simple mala passada del seu esperit.

ELECTOR: És veritat. I jo que m'ho prenia com una faula! Seguiu-me, amics, l'observarem de més a la vora.

Baixen per la rampa.

UN CAVALLER DEL SEGUICI (*als patges*): Aparteu les torxes!

HOHENZOLLERN: Deixeu-les, deixeu-les, amics! Podríeu calar foc a tota la ciutat, que el que és ell no se'n sentiria pas més afectat que el diamant que porta al dit!

Tots rodegen el PRÍncep. Els patges fan llum amb les torxes.

ELECTOR (*inclinant-se vers ell*): Què són, aquestes fulles que trena? Fulles de sàlzer?

HOHENZOLLERN: Fulles de llorer, senyor! És llorer, tal com ho ha vist a les pintures dels herois que hi ha a la sala d'armes de Berlín.

ELECTOR: I ¿com ha pogut trobar-ne, de llorer, a la Marca de Brandemburg, si és tota ella un sorral?

HOHENZOLLERN: Ah, els justos déus deuen saber-ho!

CAVALLER DEL SEGUICI: Potser al jardí del darrere, on el jardiner cultiva plantes exòtiques...

ELECTOR: Ja és ben estrany, en nom de Déu! Però..., què us hi jugueu que endevino què altera el cor d'aquest boig?

HOHENZOLLERN: Ves..., la batalla de demà! Apostaria que en esperit ja veu com els astrònoms li teixeixen amb estrelles la corona de la victòria!

El PRÍncep examina la corona.

CAVALLER DEL SEGUICI: Ja l'ha acabada!

HOHENZOLLERN: Llàstima, llàstima gran de no tenir un mirall a mà! Podria emmirallar-s'hi i emprovar-se la corona; ara així, ara aixà, com una joveneta vanitosa que s'emprova una còfia de gasa!

ELECTOR: Com hi ha Déu que vull veure fins on és capaç d'arribar!

Li pren la corona de les mans. El PRÍncep s'enrojola i el mira. L'ELECTOR disposa la seva cadena d'or com una garlanda al voltant de la corona i la dóna a NATÀLIA; el PRÍncep s'alça vivament. L'ELECTOR recula amb la PRÍncepa, que duu a les mans la corona; el PRÍncep la segueix, amb els braços estesos.

PRÍncep DE HOMBURG (*en un murmuri*): Natàlia! Amada meva! La meva núvia!

ELECTOR: De pressa! De pressa! Anem-nos-en!

HOHENZOLLERN: Què diu, el neci?

CAVALLER DEL SEGUICI: Què ha dit?

Tots van cap a la rampa i pugen.

PRÍncep DE HOMBURG: Frederic! Príncep! Pare meu!

HOHENZOLLERN: Mal diable se t'endugui!

ELECTOR (*reculant*): Obriu la porta!

PRÍncep DE HOMBURG: Mare meva!

HOHENZOLLERN: És ben boig.

ELECTOR: El boig desencadenat!

ELECTORA: A qui dieu boig?

PRÍncep DE HOMBURG (*intentant de prendre la corona a NATÀLIA*): Amor meu, per què fuges? Natàlia! (*Arrabassa al vol un guant de la PRINCESA.*)

HOHENZOLLERN: Déu del cel i de la Terra! Què li ha pres, ara?

CAVALLER DEL SEGUICI: La corona?

NATÀLIA: No! No!

HOHENZOLLERN (*obrint la porta*): Aquí, Senyor, de pressa! Que aquesta visió se li esvaeixi del tot!

ELECTOR: Torna-te'n al no-res, príncep de Homburg, al no-res! Ens veurem al camp de batalla, si et plau! No és pas somiant com s'aconsegueixen les coses!

Surten tots. La porta es tanca amb estrèpit davant del PRÍncep.

ESCENA SEGONA

El PRÍncep DE HOMBURG resta un moment dret davant la porta amb una expressió d'estranyesa; després baixa la rampa, pensatiu, la mà amb què sosté el guant, al front. Tot just a baix es gira i torna a mirar cap a la porta.

ESCENA TERCERA

Entra el COMTE DE HOHENZOLLERN per una porta enreixada que hi ha a baix. Un PATGE el segueix.

PATGE (*en veu baixa*): Senyor Comte, escolteu! Digneu-vos escoltar-me senyor comte!

HOHENZOLLERN: No cridis! Què hi ha?

PATGE: M'envia...

HOHENZOLLERN: A veure si el despertaràs amb aquest ric-ric de grill! Digues, què hi ha?

PATGE: M'envia l'elector. Us ordena que quan el príncep es despertarà no li heu de dir res de la broma que s'ha permès de gastar-li.

HOHENZOLLERN (*en veu baixa*): Apa vés-te'n a jeure a un camp de blat i fes-hi una bona dormida! Ja ho sabia, això! Vés-te'n!

El patge se'n va.

ESCENA QUARTA

HOHENZOLLERN (*a certa distància darrere el PRÍncep que encara contempla, immòbil, la porta*): Artur! (*El PRÍncep cau desplomat*) A terra! Una bala no l'hauria encertat més de ple! (*Se li apropa*) Sento curiositat de la falla que s'empescarà per explicar-me com ha vingut a dormir aquí. (*Ajupint-se vers ell*) Artur! Ep! T'has tornat boig? Com hi has vingut de nit a aquest lloc?

PRÍncep DE HOMBURG: Ah, hola! Ets tu?

HOHENZOLLERN: Sí, i per cert que t'ho haig de dir: el teu regiment de cavalleria ja fa una hora que s'ha posat en marxa. I tu, aquí al jardí, dorm que dorm!

PRÍncep DE HOMBURG: Quina cavalleria?

HOHENZOLLERN: Els mamelucs! (*Apart*) Tan cert com que sóc viu, que ja ni es recorda que és coronel d'un regiment de la Marca de Brandenburg!

PRÍncep DE HOMBURG (*alçant-se*): El casc i l'armadura! De pressa!

HOHENZOLLERN: Sí. On són?

PRÍncep DE HOMBURG: A la dreta, Enric, a la dreta; damunt del tamboret.

HOHENZOLLERN: On dius? Damunt del tamboret?

PRÍncep DE HOMBURG: Sí, és on els he deixats, em sembla...

HOHENZOLLERN: Doncs torna'ls a agafar del tamboret!

PRÍncep DE HOMBURG: Què és aquest guant? (*Es mira el guant que té a la mà.*)

HOHENZOLLERN: Ah, sí! I jo què sé? (*Apart*) Maleït sigui! És el que ha pres sense adonar-se'n a la neboda de la princesa! (*S'interromp*) Apa, endavant, fes via! Què esperes?

PRÍncep DE HOMBURG (*llençant el guant*): Sí, sí, de seguida! Franz! Ep, Franz! El pillet, m'havia de despertar!

HOHENZOLLERN: És ben boig! (*Apart.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Pel meu honor et juro, Enric, que no sé on sóc!

HOHENZOLLERN: A Fehrbellin, somiatruïtes atabalat, en una avinguda del jardí, darrere el palau!

PRÍncep DE HOMBURG: Que la nit se'm dragui! Altra vegada m'he tornat a passejar al clar de lluna sense adornar-me'n! (*Dominant-se*) Excusa'm! Ja hi sóc, ara: la nit passada va fer tanta calor, ja ho saps, que era gairebé impossible d'estar-se al llit. Cansat de no poder-me adormir vaig arrossegar-me fins al jardí, i la nit va envoltar-me tan regalada i flairosa —Ah! Com una núvia persa davant el seu ben amat— que vaig abaltir-me en el seu si. (*Se sent tocar campanades*) Quina hora toquen?

HOHENZOLLERN: Dos quarts de dotze.

PRÍncep DE HOMBURG: I dius que els esquadrons ja s'han posat en marxa?

HOHENZOLLERN: I tant! A les deu en punt, d'acord amb el pla! A hores d'ara, el regiment Princesa d'Orange, que va al davant, ja deu ser a les entrevistes del turó de Hackelwitz. Demà haurà de cobrir la marxa silenciosa del nostre exèrcit enfront de Wrangel.

PRÍncep DE HOMBURG: Tant se val! El comanda el vell Kottwitz que coneix tots

els objectius d'aquesta marxa. A més a més, a les dues de la matinada jo hauria hagut de tornar al quarter general on encara no s'han rebut les instruccions... És millor que m'hagi quedat, doncs. Vine, anem! L'Elector... en sap res, d'això?

HOHENZOLLERN: Què ha de saber! No en fa poques d'hores que és al llit, dormit!

Va per anar-se'n. El PRÍncep dubta, es gira i recull el guant.

PRÍncep DE HOMBURG: Quin somni més estrany he tingut! Tot d'una, resplendent d'or i plata, s'obria un palau reial i baixant la rampa venia cap a mi tota la gent que el meu cor estima: l'Elector, la princesa i la... tercera, com es diu?

HOHENZOLLERN: Qui?

PRÍncep DE HOMBURG (*sembla fer memòria*): Aquella... la que vull dir! Un mut de naixença podria dir el seu nom!

HOHENZOLLERN: La senyora de Platen?

PRÍncep DE HOMBURG: No, amic meu!

HOHENZOLLERN: La de Ramin?

PRÍncep DE HOMBURG: No, tampoc! No!

HOHENZOLLERN: La de Brock? O la de Winterfeld?

PRÍncep DE HOMBURG: No, no amic, si et plau! L'anell que l'encercla no et deixa veure la perla!

HOHENZOLLERN: Que el diable se m'emporti! Parla d'una vegada! Com vols que endevini qui és aquesta visió, la dama a qui et refereixes?

PRÍncep DE HOMBURG: Tant se val! Tant se val! He oblidat el seu nom en despertar-me. I tampoc no té importància en aquest moment...

HOHENZOLLERN: Bé, bé, continua doncs!

PRÍncep DE HOMBURG: Però no m'interrompis! L'Elector, el front semblant a Zeus, duu a la mà una corona de llover: me l'apropa, arran de cara i, per acabar d'encendre'm l'ànima hi enrotlla al voltant una cadena d'or que duia al coll i la dóna a ella perquè me la posi damunt del cap... Ah, amic!

HOHENZOLLERN: A qui?

PRÍncep DE HOMBURG: Ah, amic!

HOHENZOLLERN: Va, parla!

PRÍncep DE HOMBURG: Devia ser la senyora de Platen.

HOHENZOLLERN: Platen? Com s'entén! La que ara és a Prússia?

PRÍncep DE HOMBURG: Sí, ella mateixa. O potser la senyora de Ramin...

HOHENZOLLERN: Ramin! Què dius? Aquella dels cabells color de panotxa? La senyora Platen sí que t'agrada, ja ho sabem! Els seus ulls violeta tan entremaliats...

PRÍncep DE HOMBURG: És la que m'agrada.

HOHENZOLLERN: Molt bé. I... és ella, dius, qui t'ha ofert la corona?

PRÍncep DE HOMBURG: Ella, semblant al geni de la glòria disposant-se a coro-

Assaig d'El Príncep de Homburg. Companyia Adrià Gual. Juanjo Puicorbé (esquerra) i Maria Vilanova (dreta). (Fotografia cedida per la Companyia Adrià Gual).

nar un heroi, alça ben enlaire la diadema d'on penja gronxant-se la garlanda d'or... Jo, amb una emoció inexpressable, allargo les mans per agafar-la, vaig per llançar-me-li als peus. Però com les boires flotants sobre la vall, que una alenada d'aire fresc dissipa, així mateix s'esvaeix el grup dalt de la rampa, una rampa que en petjar-la jo s'allarga, inacabable, fins a les portes del cel. Neguitós intento d'atrapar al vol, a dreta i esquerra, algun d'aquells éssers estimats. Vanament! Les portes del palau s'obren tot d'una: un llampec que en sorgeix els engoleix tots ells i les portes es tornen a tancar amb estrèpit. Tan sols un guant puc arrencar, fervorosament, en encaçar-la, del braç de la dolça aparició d'ensomni... I és un guant, déus poderosos, el que em trobo a les mans quan em desperto!

HOHENZOLLERN: En bona refè! I ara, tu, creus que aquest guant pot ser el d'ella?

PRÍncep DE HOMBURG: De qui?

HOHENZOLLERN: D'ella, de la senyora de Platen.

PRÍncep DE HOMBURG: Platen... ah, sí! O potser de Ramin...

HOHENZOLLERN: No la saps poc llarga, tu i les teves visions! Vols dir que no és un festeig de carn i ossos el qui t'ha deixat aquest guant a les mans?

PRÍncep DE HOMBURG: Com! Jo? Et juro per la meva amor...!

HOHENZOLLERN: Ben mirat, diantre! Què n'haig de fer, jo, de les teves coses? Tant si és la de Platen con la de Ramin, a mi sí que... Diumenge surt el correu

de Prússia: és el camí més curt per a saber si la teva dama ha perdut un guant. Va, anem-nos-en. Són les dotze ja... Què hi fem, aquí, aturats i garlant? PRÍncep DE HOMBURG: Tens raó, anem-nos-en a dormir. Però... et volia demanar, amic, si són aquí, encara, la princesa electora i la seva neboda, la gentil princesa d'Orange que fa poc arribà al campament?

HOENZOLLERN: Per què? (*Apart*) Puc creure que aquest boig...?

PRÍncep DE HOMBURG: Per què?... Saps que jo, havia de disposar un seguici de trenta genets per dar-los escorta quan tornessin del camp d'operacions... I l'havia de confiar al Sr. de Ramin.

HOENZOLLERN: No en fa poca, d'estona, que han sortit! O estan a punt de sortir ara mateix! En tot cas, Ramin s'ha passat tota la nit davant el portal, equipat i disposat a la marxa. Apa, anem, que són les dotze i voldria reposar una estona abans que la batalla comenci.

ESCENA CINQUENA

La mateixa localitat. Una sala del palau. Se senten trets al lluny. Entren la PRINCESA ELECTORA i la PRINCESA NATÀLIA vestides de viatge i acompanyades d'un cavaller. S'asseuen a un costat de l'escena. Dames d'honor. Compareixen després l'ELECTOR, el MARISCAL DE CAMP DÖRFLING, el PRÍncep DE HOMBURG amb el guant sota el coll de la jaqueta, el COMTE DE HOENZOLLERN, el COMTE TRUCHSS, el CORONEL HENNINGS, el CAPITÀ DE LA GOLZ i altres generals, coronels i oficials.

ELECTOR: Què són aquestes descàrregues?... És Götz?

DÖRFLING: És el coronel Götz, príncep, que ahir es posà en marxa amb les tropes d'avantguarda. Ha enviat un oficial per tranquil·litzar-te. Els suecs, en nombre de mil, han avançat fins al turó de Hackel, però Götz respon de guanyar la muntanya i em comunica que pots considerar-la ja com presa per la seva avantguarda.

ELECTOR (*als oficials*): Senyors, el mariscal coneix el pla de batalla; agafeu paper i llapis i poseu-lo per escrit.

Els oficials es reuneixen a l'altre cantó, al voltant del mariscal, amb els carnets a punt.

ELECTOR (*a un cavaller d'honor*): Ha vingut, ja, Ramin amb el carruatge?

CAVALLER DEL SEGUICI: Fa un instant, príncep. Ara enganxen els cavalls.

ELECTOR (*s'asseu a la cadira darrere l'ELECTORA i la PRINCESA NATÀLIA*): Ramin amb un escamot de trenta genets acompanyarà la meva estimada Elissa. Anireu al castell del canceller Kalkhuhn, prop de Havelberg, a l'altra riba del Havel. Allà, cap suec no gosaria de deixar-hi veure el seu pèl!

ELECTORA: Torna a ser-hi, la barca?

ELECTOR: A Havelberg? S'han pres totes les disposicions necessàries. D'altra

banda, serà de dia abans no hi arribareu. (*Un silenci*) Natàlia, calles molt!...
Què li passa, a la meva petita?

NATÀLIA: M'esfereix una mica tot això, oncle.

ELECTOR: La meva filleta se sentirà tan segura com quan seia a la falda de la mare (*Silenci*).

ELECTORA: Quan penses que ens tornarem a veure?

ELECTOR: Si Déu ens concedeix la victòria, i no en tinc cap dubte, potser d'aquí a uns pocs dies.

Entren els patges i serveixen una col·lació a les dames. El MARISCAL DÖRFLING dicta. El PRÍncep DE HOMBURG, amb llapis i carnet a la mà mira fixament les dames.

DÖRFLING: Senyors coronels, el pla de combat que la Seva Altesa Sereníssima ha disposat es proposa com a objectiu la dispersió total de les tropes enemigues separant-les del cap de pont que els cobreix la retirada pel cantó del riu. El Coronel Hennings...

HENNINGS: Present! (*Escriu.*)

DÖRFLING: ...que, per voluntat del nostre príncep comanda avui l'ala dreta de l'exèrcit, intentarà rodejar l'enemic per l'esquerra, travessant sense fer soroll el sota bosc del Hackel; es llençarà coratjosament entre ell i els tres ponts i juntament amb el comte Truchss. ...Comte Truchss!

TRUCHSS: Present! (*Escriu.*)

DÖRFLING: ...i juntament amb el comte Truchss... (*S'atura*) ...que mentrestant, a la part alta i enfront de Wrangel ha pres posició amb els canons...

TRUCHSS (*escriu*): ...ha pres posició amb els canons...

DÖRFLING: Ho teniu? (*Continua*) ...Mirarà de portar els suecs cap als aiguamolls que s'estenen darrere la seva ala dreta.

UN HEIDUC¹ (*entrant*): El carruatge és a la porta, senyora. (*Les dames s'alcen.*)

DÖRFLING: El príncep de Homburg...

ELECTOR (*també alçant-se*): Ramin està preparat?

HEIDUC: És a baix, ja, dalt del cavall i esperant davant la portalada.

L'ELECTOR i les dames es diuen adéu.

TRUCHSS (*escrivint*): ...que s'estenen darrere la seva ala dreta.

DÖRFLING: El príncep de Homburg... On és, el príncep de Homburg?

HOENZOLLERN (*dissimuladament*): Artur!

PRÍncep DE HOMBURG (*sobresaltant-se*): Present!

HOENZOLLERN: Que perds el seny?

PRÍncep DE HOMBURG: A les ordres del senyor mariscal. (*Tot enrojolat treu paper i llapis i escriu.*)

DÖRFLING: ...a qui la Seva Altesa Sereníssima confia encara, una vegada més, com a Rathenow, el gloriós comandament de tota la cavalleria de la Marca de

Brandenburg... (*S'interromp*) sense perjudici, no obstant, que el coronel Kottwitz li doni la mà amb els seus consells... (*A mitja veu al CAPITÀ GOLZ*) ...És aquí, Kottwitz?

GOLZ: No, mon general. Com veieu, m'ha enviat perquè jo sigui qui, al seu lloc, rebi les instruccions de la vostra pròpia boca. (*El PRÍncep DE HOMBURG torna a mirar cap al cantó de les dames.*)

DÖRFLING (*continuant*): ...s'establirà al pla, a les envistes del poble de Hackelwitz, enfront de l'ala dreta de l'enemic, però a distància i fora de l'abast de les canonades.

GOLZ (*escrivint*): ...fora de l'abast de les canonades.

La PRINCESA ELECTORA nua un mocador a l'entorn del coll de NATÀLIA. Aquesta va a posar-se els guants, mira al seu entorn com cercant alguna cosa.

ELECTOR: Et manca alguna cosa, filleta? (*Apropant-se-li.*)

ELECTORA: Què cerques?

NATÀLIA: No ho sé, estimada tia..., un guant. (*Tots miren al voltant.*)

ELECTOR (*a les dames d'honor*): Belles dames, que us faria res de mirar si es troba?

ELECTORA: Però si el tens, criatura!

NATÀLIA: El de la mà dreta sí, però i el de l'esquerra?

ELECTOR: Potser te l'has deixat a la teva cambra...

NATÀLIA: Senyoreta Bork..., estimada amiga...

ELECTOR (*a la senyoreta BORK*): De pressa! De pressa!

NATÀLIA: Damunt de l'escalfapanxes! (*La dama d'honor surt.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Déu del cel! Ho he sentit bé? (*Es treu el guant de sota el coll de la jaqueta.*)

DÖRFLING (*llegint el paper que duu a la mà*): ...fora de l'abast de les canonades... (*Troba el punt*) ...La Seva Altesa...

PRÍncep DE HOMBURG: Aquest guant és el que busca! (*Mira alternativament el guant i la PRINCESA NATÀLIA.*)

DÖRFLING: ...segons l'ordre expressa del nostre príncep elector...

GOLZ (*escriu*): ...segons l'ordre expressa del nostre príncep elector...

DÖRFLING: ...i sigui quin sigui el tomb que el combat pugui prendre, no es mourà del lloc que li és assignat...

PRÍncep DE HOMBURG: De pressa!, em cal saber del cert si és el mateix. (*Deixa caure junts el guant i el seu mocador; recull el mocador i deixa el guant a terra, de manera que tothom el pugui veure.*)

DÖRFLING (*estranyat*): Què fa la Vostra Altesa?

HOENZOLLERN (*dissimuladament*): Artur!

PRÍncep DE HOMBURG: Present!

HOENZOLLERN: Em penso que t'has tornat boig!

PRÍncep DE HOMBURG: A les ordres, senyor! (*Torna a agafar paper i llapis. El MARISCAL DÖRFLING se'l mira un moment, com interrogant-lo. Silenci.*)

GOLZ (*després d'haver-ho escrit*): ...del lloc que li és assignat.

DÖRFLING (*continua*): ...fins que empesa per Hennings i per Truchss...

PRÍNCIP DE HOMBURG (*al CAPITÀ DE LA GOLZ, dissimuladament, tot mirant les notes que aquest escriu*): Qui? Qui ha de fer això, Golz! Jo?

GOLZ: Vós, és clar. Qui, si no?

PRÍNCIP DE HOMBURG: Jo... no m'he de moure...?

GOLZ: Ni més ni menys.

DÖRFLING: Bé, ho teniu ja?

PRÍNCIP DE HOMBURG (*en veu alta*): Del lloc que li és assignat.

DÖRFLING: ...fins que empesa per Hennings i per Truchss... (*s'interromp*): l'ala esquerra de l'enemic, desfeta, es precipitarà sobre la dreta i amb totes les unitats desbaratades l'enemic es llançarà cap als pasturatges on, segons que el pla de batalla preveu, serà exterminat en els aiguamolls i els fossats que els travessen.

ELECTOR: Patges, llum! Doneu-me el braç, estimades! (*Va per anar-se'n amb la PRINCESA ELECTORA i NATÀLIA.*)

DÖRFLING: En aquest moment manarà tocar la xaranga.

ELECTORA (*a uns oficials que li presenten els seus respectes*): A reveure, senyors, a reveure! No us molesteu per nosaltres. (*El MARISCAL DÖRFLING també corre a saludar-les.*)

ELECTOR (*aturant-se de cop*): Mireu-lo! El guant de la princesa! De pressa, allà a terra!

UN CAVALLER D'HONOR: On?

ELECTOR: Als peus del príncep, el nostre cosí!

PRÍNCIP DE HOMBURG (*cavallerosament*): Als meus...? Com! És el vostre guant? (*El plega de terra i el porta a NATÀLIA.*)

NATÀLIA: Gràcies, noble príncep.

PRÍNCIP DE HOMBURG (*torbat*): És el vostre?

NATÀLIA: Sí, és meu. És el que havia perdut. (*El pren i se'l posa.*)

ELECTORA (*al PRÍNCIP, tot sortint*): Adéu-siau, i bona sort! Que Déu us guardi i us beneeixi! Feu que ens puguem reveure ben aviat, en plena joia!

ELECTOR: Natàlia!

L'ELECTOR surt amb les dues dames. Cavallers, patges i dames d'honor els segueixen.

PRÍNCIP DE HOMBURG (*roman un moment com llampat; després es dirigeix, amb aire triomfant, cap on són els oficials*): ...en aquest moment manarà tocar la xaranga. (*Fa veure que escriu.*)

DÖRFLING: ...en aquest moment manarà tocar la xaranga del regiment... De totes maneres, i per evitar que, per un malentès la batalla no comenci abans d'hora, la Seva Altesa Sereníssima... (*S'atura.*)

GOLZ (*escriuint*): ...que per un malentès la batalla no comenci abans d'hora...

PRÍNCIP DE HOMBURG (*profundament agitat*): Ai, Enric!

HOHENZOLLERN (*malagrados*): Bo! Què et passa? Què et preocupa, ara?

PRÍNCIP DE HOMBURG: Com s'entén? No has vist res?

HOHENZOLLERN: No, res. I calma't d'una vegada! Ves-te'n al diable!

DÖRFLING (*continua llegint*): ...la Seva Altesa Sereníssima li enviarà un oficial

del seu seguici que, anoteu-ho bé, li trametrà explícitament l'ordre d'atacar l'enemic. Fins a aquest moment no farà tocar les trompetes. (*El PRÍncep, dret, segueix el seu somnieig*) Ho heu escrit.

GOLZ: ...no farà tocar la xaranga.

DÖRFLING (*alçant la veu*): La Seva Altesa Sereníssima, ho teniu?

PRÍncep DE HOMBURG: Dèieu, senyor?

DÖRFLING: Si ho heu escrit.

PRÍncep DE HOMBURG: Allò que la xaranga...?

HOENZOLLERN (*dissimuladament, empietat i amb insistència*): La xaranga! Vés-te'n a l'infern! "Però no abans que ell".

GOLZ (*com HOENZOLLERN*): ...abans que ell en persona...

PRÍncep DE HOMBURG (*interrompent-lo*): Sí, és clar! No abans que... i aleshores farà tocar la xaranga. (*Escriu. Silenci.*)

DÖRFLING: Voldria parlar amb el coronel Kottwitz, —preneu-ne nota, baró Golz— personalment, si li és possible, abans de començar el combat.

GOLZ (*amb intenció*): Li ho faré saber. Podeu comptar-hi. (*Silenci.*)

ELECTOR (*tornant a entrar*): Senyors generals i coronels, comença a clarejar. Heu pres nota de tot?

DÖRFLING: Ja hem acabat, Altesa. Als generals se'ls ha comunicat el vostre pla de batalla, punt per punt.

ELECTOR (*agafant el barret i els guants*): Senyor príncep de Homburg, et recomano de tenir calma! Ja saps que no fa massa temps m'has fet perdre dues victòries al Rhin. Domina't i no em privis avui de la tercera, que d'ella depenen, no més ni menys, el meu tron i els meus Estats. (*Als oficials*) Seguiu-me! ...Ep, Franz!

UN PALAFRENER (*presentant-se*): Sóc aquí, senyor!

ELECTOR: De pressa, el meu cavall blanc! Vull ser al camp de batalla abans que el sol! (*Surt. El segueixen els generals, coronels i oficials.*)

ESCENA SEXTA

PRÍncep DE HOMBURG: I ara tu, Fortuna, divinitat prodigiosa, fes rodar cap a mi la teva esfera! Fes-ho, avui que el vent amb el seu buf infla com una vela les teves vestidures! Quantes vegades la teva mà no m'ha passat a frec de cabells mentre tu, somrient, em llençaves una penyora i passaves de llarg en el teu vol! Avui, fugissera filla dels déus, t'encalçaré i et faré presonera al camp de batalla: faré caure tots els teus dons als meus peus. Ah, si podia lligar-te amb set cadenes al carro de la meva victòria damunt els suecs!

ACTE SEGON

L'escena és al camp de batalla de Fehrbellin.

ESCENA PRIMERA

Entren, el cap de la cavalleria, el CORONEL KOTTWITZ, el COMTE HOHENZOLLERN, el CAPITÀ DE LA GOLZ i altres oficials.

KOTTWITZ (*fora de l'escena*): Alto la cavalleria! A baix tothom!

HOHENZOLLERN i GOLZ (*arribant a l'escena*): Alto! Alto!

KOTTWITZ: Qui m'ajuda a descavalcar, amics?

HOHENZOLLERN i GOLZ: Aquí, company, aquí! (*Tornen a sortir.*)

KOTTWITZ (*encara fora de l'escena*): Gràcies. Uf! Mala pesta em baldi! Que quan declinin les vostres forces un noble fill pugui fer-vos el mateix servei que ara vosaltres m'heu fet a mi! (*Apareix a l'escena; el segueixen HOHENZOLLERN, GOLZ i altres oficials*). Sí, dalt del cavall em sento ple de vigoria, però un cop descavalcat s'entaula una lluita, com si el cos i l'ànima maldessin per separar-se! (*Mira al seu entorn*) On és el nostre capità, el príncep?

HOHENZOLLERN: El príncep torna de seguida.

KOTTWITZ: On és?

HOHENZOLLERN: S'ha arribat d'una correguda, al poblet que hem deixat enre-re, amagat en la boscúria. Tornarà de seguida.

UN OFICIAL: He sentit dir que aquesta nit ha sofert una caiguda de cavall.

HOHENZOLLERN: Sí, crec que sí.

KOTTWITZ: Una caiguda?

HOHENZOLLERN (*girant-se*): No és res! El cavall se li ha espantat prop del molí però ell s'ha deixat caure de costat, ha lliscat lleugerament i no ha pres mal. No val la pena de parlar-ne.

KOTTWITZ (*pujant dalt d'un turonet*): Un dia ben bonic, en bona fe! Un dia que Déu, senyor de tot el món, deu haver creat per a coses més benignes que una batalla! El sol resplendeix vermell entre els núvols i els sentiments exultants alegren amb l'alosa que s'enlaira en la claror flairosa del cel!

GOLZ: Has vist el mariscal Dörfling?

KOTTWITZ (*tornant al primer terme*): Doncs no, maleït sigui! Què es pensa, la Seva Excel·lència? Que sóc una fletxa, potser, o un ocell, o el pensament, per fer-me galopar amunt i avall del camp de batalla? He estat a les altures del Hackel amb l'avantguarda, i al fons de la vall amb la rereguarda: si algú no he trobat, és el mariscal! Així és que me n'he tornat amb els meus soldats.

GOLZ: Li sabrà molt de greu. Sembla que t'havia de confiar alguna cosa important.

UN OFICIAL: Acaba d'arribar la Seva Altesa el príncep, el nostre capità!

ESCENA SEGONA

El PRÍncep de Homburg amb la mà esquerra embenada de negre. Els precedents.

KOTTWITZ: Et saludo, jove i noble príncep! Mentre eres al poble he suposat la cavalleria pel camí de la vall; dóna-hi un cop d'ull: penso que estaràs content de mi!

PRÍncep de Homburg: Bon dia, Kottwitz! Bon dia, amics! Ja saps que sempre elogio els teus fets.

HOHENZOLLERN: Artur, què t'ha passat, al poble? Estàs capficat.

PRÍncep de Homburg: Jo... he entrat a la capella del poblet, que és mig amagada en el bosc. Quan passàvem nosaltres tocaven a oració i he sentit l'impuls d'agenollar-me davant l'altar i de posar-me, jo també, a resar.

KOTTWITZ: Un jove piadós, ho reconec! Creu-me: una obra que comença amb la pregària ha de ser coronada amb la sort, la victòria i la glòria!

PRÍncep de Homburg: El que voldria dir-te, Enric... (*S'enduu HOHENZOLLERN una mica enllà*) ...¿Quines instruccions eren les que Dörfling va donar ahir, i que em concernien, durant la lectura de les ordres?

HOHENZOLLERN: Estaves distret. Prou que ho vaig veure.

PRÍncep de Homburg: Distret..., com si no hi fos. No sé pas què va passar-me... Aquests dictats em desconcerten...

HOHENZOLLERN: Aquesta vegada, sortosament, res d'important per a tu... A Truchss i a Hennings, que comanden la infanteria, els han encarregat d'envestir l'enemic, i a tu, de romandre a la vall amb la cavalleria, disposat a atacar quan en rebis l'ordre.

PRÍncep de Homburg (*després d'un silenci durant el qual ha semblat sumir-se en el seu somni*): Un incident ben estrany!

HOHENZOLLERN: Quin incident, amic? (*Se'l mira. Se sent retronjir el canó.*)

KOTTWITZ: Feu via, senyors, feu via! A cavall! A cavall! És Hennings, i la batalla comença! (*Pugen tots dalt del turonet.*)

PRÍncep de Homburg: Qui és? Què hi ha?

HOHENZOLLERN: El coronel Hennings, que ha pogut esmunyir-se fins darrere de Wrangel! Vine, d'aquí dalt ho podràs veure tot!

GOLZ (*dalt del turonet*): Mireu amb quina força es desplega al llarg del riu!

PRÍncep de Homburg (*fent-se visera amb la mà*): ...Hennings allà baix, a la nostra dreta?

PRIMER OFICIAL: Sí, Altesa.

PRÍncep de Homburg: Com s'entén, això? Si ahir es trobava a l'esquerra de l'exèrcit?

Canonades llunyanes.

KOTTWITZ: Llamp de Déu! Mireu! Wrangel, amb dotze boques de foc, actua amb tota llibertat contra Hennings!

PRIMER OFICIAL: D'això en dic fortificacions, jo! De les que han fetes els suecs!

SEGON OFICIAL: Escalonades muntanya amunt, fins a la punta del campanar que tenen a l'esquena.

Canonades més a prop.

GOLZ: Aquest es Truchss.

PRÍncep DE HOMBURG: Truchss?

KOTTWITZ: Truchss, sí, que ara ve pel davant a ajudar Hennings.

PRÍncep DE HOMBURG: Què ve a fer-hi Truchss, ara, aquí al mig?

Canoneig violent.

GOLZ: Valga'm el cel! Mireu, s'ha incendiat el poble, sembla!

TERCER OFICIAL: Sí, sí, tot ell crema!

PRIMER OFICIAL: Oi tant! Les flames ja s'enfilen torre amunt!

GOLZ: Uff! Com volen els missatges dels suecs! A dreta i esquerra!

SEGON OFICIAL: Es posen en marxa!

KOTTWITZ: On?

PRIMER OFICIAL: A l'ala dreta...!

TERCER OFICIAL: És veritat! En columna! Tres regiments! Sembla que volen reforçar l'ala esquerra!

SEGON OFICIAL: I fan avançar la cavalleria per cobrir la marxa de l'ala dreta!

HOENZOLLERN (*rient*): Ha! Com arrencaran a córrer així que ens vegin amagats aquí a la vall!

Foc de mosquets.

KOTTWITZ: Mireu, germans! Mireu!

SEGON OFICIAL: Escolteu!

PRIMER OFICIAL: Foc de mosqueteria!

TERCER OFICIAL: Ara són les fortificacions les que lluiten.

GOLZ: En ma vida no havia sentit retronar l'artilleria com avui, a fe de Déu!

HOENZOLLERN: Dispareu! Dispareu! A veure si feu esclatar la terra! L'esquerda servirà de tomba als vostres cadàvers!

Silenci. Crits de victòria al lluny.

PRIMER OFICIAL: Senyor del cel que dones la victòria! Wrangel gira cua!

PRÍncep DE HOMBURG: No! Què dius?

GOLZ: Pel cel, amics! A l'ala esquerra! Evacua les fortificacions amb l'artilleria de companya!

TOTS: Visca! Visca! Visca! La victòria és nostra!

PRÍncep DE HOMBURG (*baixant del turonet*): Endavant, Kottwitz, segueix-me!

KOTTWITZ: Calma, calma, minyons!

PRÍncep DE HOMBURG: Endavant! Fes tocar la xaranga! Segueix-me!

KOTTWITZ: I jo dic: Calma!

PRÍncep DE HOMBURG (*amb gran violència*): Pel cel, la Terra i l'infern, Kottwitz!

KOTTWITZ: Sa Altesa Sereníssima ahir va donar la consigna que havíem d'esperar una ordre. Golz, llegeix les instruccions al senyor.

PRÍncep DE HOMBURG: Una ordre? Digues, Kottwitz, tan a poc a poc cavalques? No l'has rebuda del teu cor, encara, l'ordre?

KOTTWITZ: Una ordre?

HOHENZOLLERN: Fes el favor...!

KOTTWITZ: Del meu cor?

HOHENZOLLERN: Dóna't. Artur!

GOLZ: Escolteu, mon coronel!

KOTTWITZ (*vexat*): Ah, ah, jove senyor! Ara em véns amb aquestes? El rossí que tu fas galopar, jo, si cal, el remolcaré a la cua del meu cavall! Endavant! Endavant, senyors meus! Trompetes, la xaranga! Al combat! Al combat! Kottwitz també hi és!

GOLZ (*a KOTTWITZ*): No! Mai, mon coronel!

SEGON OFICIAL: Hennings encara no ha arribat al riu!

PRIMER OFICIAL: Preneu-li l'espasa!

PRÍncep DE HOMBURG: L'espasa, a mi? Tu, mocós impertinent que encara no et saps els Deu Manaments de la Marca! Aquí la tens la teva, d'espasa, amb la beina i tot! (*Li arrabassa espasa i cinturó alhora.*)

PRIMER OFICIAL: Príncep, aquesta acció, per Déu...!

PRÍncep DE HOMBURG: Obres la boca, encara? (*Precipitant-se contra ell.*)

HOHENZOLLERN (*a l'oficial*): Silenci! Has perdut el seny?

PRÍncep DE HOMBURG (*deixant l'espasa de l'oficial*): Ordenances! Porteu-lo al quarter general! (*A KOTTWITZ i als altres oficials*) I ara, senyors, la consigna és: qui no segueixi el seu general al combat és un roí! Qui de vosaltres es queda?

KOTTWITZ: Ja ho sents. Per què t'arbores?

HOHENZOLLERN (*conciliador*): Era un consell, només, el que se't donava.

KOTTWITZ: Tu en respondràs. Et segueixo.

PRÍncep DE HOMBURG (*calmat*): Jo en respondré. Seguiu-me, germans!

Tots surten.

ESCENA TERCERA

L'escena és una estança en una casa del poblet. Entra un cavaller amb botes i espons. Un camperol i la seva muller treballen, asseguts, a una taula.

CAVALLER DEL SEGUICI: Salut, bona gent! Teniu lloc, a casa vostra, per acollir uns hostes?

CAMPEROL: Oh sí, de bon grat!

DONA: És pot saber qui són?

CAVALLER DEL SEGUICI: La nostra sobirana. Ella i no menys que ella. A l'entrada del poble s'ha romput l'eix del carruatge i com que ens hem assabentat que hem aconseguit la victòria, ja no ens cal continuar el viatge.

ELS DOS (*alçant-se*): Hem aconseguit la victòria? Déu del cel!

CAVALLER DEL SEGUICI: No ho sabíeu? L'exèrcit suec ha estat derrotat, si no per sempre ben bé per un any, i la Marca de Brandemburg és salva d'incendis i de mortaldat. Però mireu, la sobirana arriba.

ESCENA QUARTA

L'ELECTORA, pàl·lida i desfeta, seguida de NATÀLIA. Dames d'honor.

ELECTORA (*al llindar*): Bork! Winterfeld! Veniu, doneu-me el braç!

NATÀLIA (*corrent vers ella*): Mare!

DAMES: Senyor! Es torna pàl·lida! No s'aguanta! (*Entre totes la sostenen.*)

ELECTORA: Porteu-me una cadira, vull seure. Mort, has dit? Mort?

NATÀLIA: Oh, mare estimada!

ELECTORA: Vull sentir-ho dir al mateix missatger de desgràcies.

ESCENA QUINTA

Entra, ferit, el CAPITÀ MÖRNER recolzant-se en dos cavallers. Els d'abans.

ELECTORA: Quines noves portes, herald de l'espant?

MÖRNER: Allò que aquells ulls malauradament han vist, senyora, per al meu etern dol.

ELECTORA: Explica't, explica't!

MÖRNER: L'Electeur és mort.

NATÀLIA: Déu meu, ens calia sofrir un cop tan espantós? (*Es tapa la cara amb les mans.*)

ELECTORA: Conta'm com ha mort. I com el llamp que fereix el caminant, però li il·lumina una darrera vegada tot el món de púrpura, així siguin les teves paraules! I que la nit, quan hauràs parlat, es clogui damunt meu!

MÖRNER (*ajudat pels dos cavallers ve fins al davant de l'ELECTORA*): El príncep de Homburg, en veure que l'enemic, atacat per Truchss, flaquejava, avançà per la plana contra Wrangel. I ja havia travessat dues línies amb la cavalleria i les havia anorreades mentre fugien, quan es trobà amb un reducte. D'allà van amollar-li una pluja de bales tan mortífera que els esquadrons de cavalleria queien vinclant-se com el blat: es va haver d'aturar a mig camí del bosc i els pujols per reunir de nou la cavalleria dispersa.

NATÀLIA (*a l'ELECTORA*): Assossega't, estimada!

ELECTORA: Deixa'm, deixa'm, filla meva!

MÖRNER: En aquest instant veiem, sortint de la polseguera, el nostre sobirà que cavalca contra l'enemic amb les banderes de Truchss: superb dalt del seu cavall blanc, a plena llum del sol, il·luminant el camí de la victòria. Nosaltres, fortament inquiets en veure'l enmig del tiroteig ens reunim al flanc d'un turó quan de sobte i als nostres ulls, l'Electeur es desploma, ell i cavall, en la pols; dues banderes cauen amb ell i el cobreixen amb les banderes.

NATÀLIA: Oh, mare!

PRIMERA DAMA: Déu del cel!

ELECTORA: Segueix! Segueix!

MÖRNER: Davant l'espantosa visió un dolor incommensurable s'empara del cor del Príncep: es llença amb nosaltres contra el reducte, com un ós enfollit d'ira i de venjança. Fossat i terraplè són passats d'una investida, la guarnició

és foragitada, dispersada pel camp, exterminada. Capturem els canons, banderes, timbals i estendards, tot el material de guerra dels suecs, i si el cap de pont del riu no ens hagués frenat la matança, no n'hauria quedat ni un per a dir als seus pares: "A Fehrbellin vaig veure caure un heroi!"

ELECTORA: Una victòria comprada massa cara! No la vull! Torneu-me el preu que ha costat! (*Es desmaia.*)

PRIMERA DAMA: Ajudeu-nos, Déu del cel, que perd els sentits!

NATÀLIA plora.

ESCENA SISENA

Entra el PRÍncep de Homburg. Els precedents.

PRÍncep de Homburg: La meva estimada Natàlia! (*Li pren la mà i la posa sobre el seu cor.*)

NATÀLIA: És veritat, doncs?

PRÍncep de Homburg: Ah, tant de bo pogués dir no! Tant de bo amb la sang del meu cor fidel pogués retornar el d'ell a la vida!

NATÀLIA: Han trobat el seu cos, ja? (*Eixugant-se les llàgrimes.*)

PRÍncep de Homburg: Ai, fins a aquest moment tos els meus pensaments eren només per a venjar-nos de Wrangel. Com hauria pogut consagrar-me a aquesta trista feina? Però ja he enviat un escamot de soldats que reconeixen el camp de mort. El seu cos serà aquí ans de fer-se nit.

NATÀLIA: ¿Qui els aturarà, ara, els suecs en aquesta lluita espantosa? ¿Qui ens empararà davant aquest món d'enemics que la seva sort i la seva glòria ens han valgut?

PRÍncep de Homburg (*prenent-li la mà*): Jo, senyora, jo m'hi comprometo! Em dreçaré com un àngel amb l'espasa de foc als graons del vostre tron que ara és orfe: l'elector volia veure els seus Estats alliberats ans no s'acabés l'any. Jo seré l'executor d'aquesta voluntat!

NATÀLIA: Car, estimat cosí! (*Retira la mà que ell encara té agafada.*)

PRÍncep de Homburg: Ah, Natàlia! (*Fa una breu pausa*) Com veieu el vostre avenir, ara?

NATÀLIA: Què puc fer, jo, després d'aquest tro que ha somogut la terra sota meu? El meu pare, la meva mare estimada, dormen en la tomba, a Amsterdam. Dortrecht, patrimoni de la meva família, és ja només ruïnes i cendra. Encalçat pels exèrcits del tirà espanyol, el meu cosí Maurici d'Orange no sap on deixar en seguretat els seus propis fills... El sarment que em sostenia es mantenia en peu, però avui sóc òrfena per segona vegada!

PRÍncep de Homburg (*envoltant-li la cintura amb el braç*): Oh amiga meva! Si aquesta hora no fos consagrada al dol us diria: "Nua els teus rams a l'entorn d'aquest pit que tants anys fa que floreix solitari i enyora el perfum suau de les teves flors!"

NATÀLIA: Estimat i bon cosí!

PRÍncep de Homburg: Ho voleu? Ho voleu?

NATÀLIA: Ah, si pogués expandir-me dins de tot el vostre cor... (*Es repenja al pit de HOMBURG.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Com? Què dieu?

NATÀLIA: Anem!

PRÍncep DE HOMBURG (*aturant-la*): Fins al cor! Fins al més profund del cor, Natàlia! (*La besa. Ella es desfà de l'abraçada*) Bon Déu, per què no és aquí el que plorem i contempla aquesta unió? Si poguéssim dir-li, balbucejant: "Pare, beneeix-nos".

Es cobreix el rostre amb les mans; NATÀLIA es gira a mirar l'ELECTORA.

ESCENA SETENA

Entra precipitadament un OFICIAL de cavalleria. Els anteriors.

OFICIAL: En veritat de Déu, Altesa, gairebé no goso notificar-vos la veu que corre: L'Electer viu!

PRÍncep DE HOMBURG: Viu?

OFICIAL: Que el cel en sigui testimoni! El comte Sparren acaba de donar-nos en la notícia.

NATÀLIA: Déu de la meva vida! Mare, ho sents? (*Es llença als peus de l'ELECTORA i l'abraça estretament.*)

PRÍncep DE HOMBURG: No, digues...! Qui em dona...?

OFICIAL: El comte de Sparren, que l'ha vist amb els seus propis ulls, sa i bo, amb les tropes de Truchss, a Hackelwitz!

PRÍncep DE HOMBURG: De pressa! Corre, amic, porta'ns-el aquí!

L'OFICIAL se'n va.

ESCENA VUITENA

Entren el COMTE SPARREN i l'OFICIAL. Els precedents.

ELECTORA: Ai, no em llenceu dues vegades a l'abisme!

NATÀLIA: No, estimada mare!

ELECTORA: Frederic... viu?

NATÀLIA (*sostenint-la amb les dues mans*): I ara revius tu, també!

OFICIAL (*avançant*): El comte Sparren!

PRÍncep DE HOMBURG: Senyor comte de Sparren, heu vist Sa Altesa Sereníssima, el nostre Electer, vivent i amb bona salut a Hackelwitz amb les tropes de Truchss?

SPARREN: Sí, august príncep, al pati de l'abadia. L'he vist voltat de l'Estat Major donant ordres per a soterrar els morts dels dos exèrcits.

DAMES D'HONOR: Oh, Déu! Deixa'm recolzar-me en el teu pit! (*S'abracen.*)

ELECTORA: Ah, filla meva!

NATÀLIA: No, tanta felicitat gairebé és massa!

PRÍncep DE HOMBURG: ¿No l'he vist de lluny, jo i els meus cavallers, caure ell i cavall enmig de la polseguera, destrossat per les canonades?

SPARREN: El seu cavall blanc sí que va caure amb el seu genet, però qui el muntava, príncep, no era el nostre senyor.

PRÍncep DE HOMBURG: No...! No era el nostre senyor?

NATÀLIA: Oh goig sens mida! (*S'alça i va al costat de l'ELECTORA.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Parla! Conta! Les teves paraules cauen com or dins de l'ànima!

SPARREN: Deixeu-me narrar-vos el fet més commovedor que mai hagin sentit oïdes humanes: el nostre sobirà, sord a tota advertència, volgué muntar el seu cavall, aquell cavall resplendent de blancor que Froben li havia portat recentment d'Anglaterra, i tornà a ser —com fins avui ha succeït— el punt de mira de les bales enemigues. Els homes del seu seguici amb prou feines podien apropar-se-li en un cercle de cent passes; les granades, les bales, la metralla rodolaven com un gran riu de mort, i tot ésser vivent s'arrecerava a la riba. Només ell, agosarat nedador, no flaquejava i fent signe als amics avançava sense parar vers els punts on brollava la font.

PRÍncep DE HOMBURG: Valga'm el cel! Sí, era una visió horrible!

SPARREN: L'escuder Froben, que de tots era el qui el seguia més de prop, em crida: "Maleïda sigui la blancor d'aquest cavall que vaig comprar a preu d'or a Londres! Ara donaria cinquanta ducats per veure'l gris com una rata!" I ple de neguit i d'inquietud, s'acosta al príncep, i li diu: "Altesa, aquest cavall està espantat; m'heu de permetre que me l'endugui altre cop a l'escola, per un temps". Tot dient això, salta del seu alatzà i engrapa les regnes del cavall del seu amo; el Príncep descavalca somrient plàcidament, i replica: "L'art que li vols ensenyar, vell amic, difícilment el podrà aprendre mentre duri el dia. Porta'l, si et plau, darrere aquells pujols on l'enemic no podrà adonar-se del seu defecte." Aleshores salta dalt de l'alatzà de Froben i se'n torna allà on el seu càrrec el crida. I tot just Froben ha muntat el cavall blanc, que una bala assassina disparada des de la defensa, aterra cavall i cavaller; víctima de la fidelitat cau en la pols, i ja no li hem sentit cap més paraula.

Breu silenci.

PRÍncep DE HOMBURG: Té la seva recompensa, ja. Jo tindria deu vides i no sabria pas emprar-les millor de com ell ho ha fet.

NATÀLIA: El valent Froben!

ELECTORA: Amic insuperable!

NATÀLIA: Algú molt per sota d'ell mereixeria encara llàgrimes!

Ploren.

PRÍncep DE HOMBURG: Prou! A l'obra, ara! On és, l'Elector? Té el quarter general a Hackelwitz?

SPARREN: Perdoneu! El Príncep s'ha dirigit a Berlín, i tots els generals són invitats a seguir-lo.

PRÍNCEP DE HOMBURG: Com! A Berlín? S'ha acabat la campanya, doncs?

SPARREN: De veres, m'estranya que no en sàpigues res... El general suec comte de Horn s'ha presentat, i immediatament a la seva arribada s'ha proclamat un armistici al camp. Si he entès bé el mariscal Dörfling, han començat les negociacions: és molt possible que en surti la pau.

ELECTORA: Ah, Déu! Amb quina claror no s'il·lumina tot! (*S'alça.*)

PRÍNCEP DE HOMBURG: Anem, seguim-lo a Berlín ara mateix! Em fas lloc al teu carruatge, per estalviar temps? Deixa'm escriure només unes paraules a Kottwitz i sóc amb tu. (*S'asseu i escriu.*)

ELECTORA: De bon grat!

PRÍNCEP DE HOMBURG (*plega la carta i la dóna a l'OFICIAL. Després es dirigeix cap on és l'ELECTORA enllaçant tendrament NATÀLIA per la cintura*): Tinc un desig, encara, que t'he de confiar amb una certa tímidesa, i voldria deslliurar-me'n durant el viatge.

NATÀLIA (*desfent-se de la seva abraçada*): Bork! De pressa, el xal, si et plau!

ELECTORA: Un desig, tu?

DAMA D'HONOR: El xal el porteu al coll, princesa!

PRÍNCEP DE HOMBURG (*a l'ELECTORA*): De veres no ho endevines?

ELECTORA: No, gens.

PRÍNCEP DE HOMBURG: No? Ni una síl·laba...?

ELECTORA: És igual! Avui, a cap suplicant de la Terra jo li diria "No!", demanés el que demanés. I encara menys a tu, el vencedor de la batalla. Anem!

PRÍNCEP DE HOMBURG: Oh mare, quina paraula has dit! Puc interpretar-la com em plagui?

ELECTORA: Anem, dic! En parlarem pel camí. Vine, dóna'm el braç.

PRÍNCEP DE HOMBURG: Oh diví Cèsar! Pujo els graons de la teva estrella!

Acompanya les dames. Tots els altres segueixen.

ESCENA NOVENA

Berlín. Un parc davant l'antic palau. Al fons, la capella amb una escalinata. So de campanes. La capella és molt il·luminada i es veu com porten el cos de Froben i el dipositen damunt un sumptuós catafalc.

Entren l'ELECTOR i el MARISCAL DÖRFLING seguits de coronels i oficials.

Prop de l'ELECTOR, uns oficials amb despatxos.

A l'església i a la plaça homes i dones de totes les edats.

ELECTOR: Sigui qui sigui el que el dia de la batalla comandava la cavalleria i abans que el coronel Hennings hagués pogut destruir els ponts de l'enemic i abans d'haver-ne jo donada l'ordre, es posava en marxa i obligava l'enemic a fugir, aquest, ho declaro, és mereixedor de la pena de mort i el faré jutjar per un consell de guerra. No era el Príncep de Homburg, qui comandava?

TRUCHSS: No, Altesa.

ELECTOR: Qui diu això?

TRUCHSS: T'ho poden confirmar els mateixos que m'ho asseguraven ans de

començar el combat: el príncep va caure amb el seu cavall i el van veure greu-ment nafrat i com en una església li embenaven el cap i les cames.

ELECTOR: Tant se val. És una brillant victòria, la d'avui, i demà en donarem les gràcies a Déu davant l'altar. Però ni que fos deu vegades més gran no disculparia en res aquell qui, per un pur atzar, ens l'ha donada. Encara n'hauré-rem de lliurar unes quantes més, de batalles, i vull que s'obeeixi la llei. Ho repeteixo: sigui qui sigui qui ha menat la batalla, aquest s'ha jugat el cap i el faré passar per un consell de guerra. I ara, amics, seguiu-me cap a l'església!

ESCENA DESENA

(Entren: el PRÍncep DE HOMBURG amb tres banderes sueques a la mà, el CORONEL KOTTWITZ amb dues, el COMTE HOHENZOLLERN, el CAPITÀ DE LA GOLZ i el COMTE REUSS, cada un amb una bandera. Segueixen altres oficials amb banderes, timbals i estendards. Els d'abans.

DÖRFLING *(així que veu el PRÍncep DE HOMBURG)*: El Príncep de Homburg! Truchss, què heu fet?

ELECTOR *(desconcertat)*: D'on veniu príncep?

PRÍncep DE HOMBURG *(avançant una passa)*: De Fehrbellin, Altesa, i et porto aquests trofeus de la victòria! *(Deixa les banderes als seus peus; els altres oficials fan el mateix amb les seves.)*

ELECTOR *(sorprès)*: T'han ferit, m'han dit, i perillosament! Comte Truchss!

PRÍncep DE HOMBURG *(alegrement)*: Perdoneu!

TRUCHSS: Pel cel que estic ben sorprès!

PRÍncep DE HOMBURG: El meu cavall va caure abans de començar el combat; la mà que veus aquí, embenada per un cirurgià, no mereix que la bategis de ferida.

ELECTOR: Així, doncs, tu comandaves la cavalleria?

PRÍncep DE HOMBURG *(se'l mira)*: Jo? I és clar que sí! Cal que sigui jo qui t'ho digui? Aquí als teus peus te la deixo la prova!

ELECTOR: Preneu-li l'espasa. És presoner.

MARISCAL *(espantat)*: Qui?

ELECTOR *(avançant entre les banderes)*: Kottwitz! Et saludo!

TRUCHSS: Maledicció!

KOTTWITZ: Déu em valgui, em sento tot...

ELECTOR *(mirant-se'l)*: Què dius? Guaita quina collita per a la nostra glòria! Aquesta bandera és la de la Guàrdia Sueca, no és cert? *(Pren una bandera, la desplega i l'examina.)*

KOTTWITZ: Altesa?

MARISCAL: Senyor?

ELECTOR: En efecte, i de l'època del rei Gustau Adolf! ...Què diu, la inscripció?

MARISCAL: "Per aspera ad astra". Pels treballs a la glòria.

ELECTOR: Doncs a Fehrbellin no ho ha aconseguit pas. *(Silenci.)*

KOTTWITZ *(xiuxiuejant)*: Príncep, permeteu-me un sol mot...

ELECTOR: Què vols? ...Agafeu-ho tot, banderes, timbals i estendards, i pengeu-

los a les pilastres de l'església. Penso servir-me'n demà, a la celebració de la victòria! (*Es gira cap als correus, els pren els despatxos i llegeix.*)
KOTTWITZ (*apart*): Déu de Déu! Ho trobo massa fort!

El CORONEL, després d'un moment de vacil·lació, recull les seves banderes; els altres oficials i cavallers fan el mateix. Queden a terra només les banderes de HOMBURG. KOTTWITZ les recull, de manera que ara en porta cinc.

UN OFICIAL (*encarant-se amb el PRÍncep DE HOMBURG*): Príncep, la vostra espasa, us prego.

HOHENZOLLERN (*amb la bandera a la mà, se li posa al costat*): Calma, amic!

PRÍncep DE HOMBURG: Somio? Estic despert? Sóc viu i tinc els cinc sentits?

GOLZ: Príncep, doneu la vostra espasa, us ho aconsello, i calleu!

PRÍncep DE HOMBURG: Jo, presoner...?

HOHENZOLLERN: Així és.

GOLZ: Ja ho heu sentit.

PRÍncep DE HOMBURG: Puc saber-ne el motiu?

HOHENZOLLERN (*amb insistència*): No pas ara! Has tingut massa pressa a llençar-te al combat, ja t'ho dèiem. Les ordres eren: no moure'ns de les posicions si no ens ho manaven.

PRÍncep DE HOMBURG: Ajudeu-me, amics, ajudeu-me! Em torno boig!

GOLZ (*interrompent-lo*): Silenci!

PRÍncep DE HOMBURG: Així, els de la Marca han estat vençuts?

HOHENZOLLERN (*donant un cop de peu a terra*): Tant se val, cal obeir el reglament!

PRÍncep DE HOMBURG (*amargament*): Ah vaja! Vaja, vaja, vaja...!

HOHENZOLLERN (*allunyant-se d'ell*): No et costarà el cap, això.

GOLZ (*fent el mateix*): Potser demà ja seràs lliure.

L'ELECTOR plega les cartes i torna al grup d'oficials.

PRÍncep DE HOMBURG (*després d'haver-se descenyit l'espasa*): El meu cosí Frederic vol fer el paper de Brutus, i ja es veu dibuixat amb guix sobre una tela, assegut a la cadira curul: les banderes sueques al primer terme i, damunt la taula, el codi marcial de la Marca de Brandenburg. Doncs, bé: en mi no trobarà el fill disposat a admirar-lo fins i tot sota la destal del botxí. Cor alemany dels d'antiga arrel, estic fet a la magnanimitat i a l'amor. I l'home que, en aquest moment, se'm mostra tan inflexible com els homes dels temps antics, només el puc plànyer perquè em fa llàstima.

Lliura l'espasa a l'oficial i se'n va.

ELECTOR: Conduïu-lo a Fehrbellin, al quarter general, i convoqueu el consell de guerra que l'haurà de jutjar.

Es dirigeix a la capella. Els qui porten les banderes el segueixen, i mentre s'agenolla amb els del seguici, les van penjant a les pilastres davant el fèretre de Froben. Música fúnebre.

ACTE TERCER

Fehrbellin, una presó.

ESCENA PRIMERA

El PRÍncep DE HOMBURG. Al fons dos soldats de cavalleria fan guàrdia. Entra el COMTE DE HOHENZOLLERN.

PRÍncep DE HOMBURG: Hola, amic! Sigues benvingut! Que m'han llevat l'arrest?

HOHENZOLLERN (*estranyat*): Lloat sia Déu!

PRÍncep DE HOMBURG: Què dius?

HOHENZOLLERN: Llevat? T'han tornat l'espasa?

PRÍncep DE HOMBURG: A mi? No.

HOHENZOLLERN: No?

PRÍncep DE HOMBURG: No!

HOHENZOLLERN: Com t'han llevat l'arrest, doncs?

PRÍncep DE HOMBURG (*després d'un silenci*): Em creia que tu m'ho venies a anunciar... Tant se val!

HOHENZOLLERN: No en sé res, jo.

PRÍncep DE HOMBURG: Tant se val, et dic! Tant se val. Ja enviarà algú altre a dir-m'ho. (*Es gira i porta cadires*) Asseu-te! I ara, digues, què hi ha de nou?... Ja ha tornat de Berlín, l'Electors?

HOHENZOLLERN (*distret*): Sí, ahir al vespre.

PRÍncep DE HOMBURG: I... s'hi va celebrar la festa de la victòria, com s'havia acordat? ...És clar que sí! L'Electors era a l'església?

HOHENZOLLERN: Ell i la princesa, i Natàlia... L'església estava solemnement il·luminada. Al defora, al pati del palau, durant el Te Deum les bateries es van fer sentir amb una pompa severa... Les banderes i estendards suecs penjats a les pilastres onejaven com trofeus i, per ordre expressa del Príncep, el teu nom va ser mencionat des de la trona: el nom del vencedor.

PRÍncep DE HOMBURG: Ja m'ho han dit... Però, què més hi ha? Què més pots dir-me? La teva cara, amic, no anuncia res de bo, em sembla!

HOHENZOLLERN: Has parlat amb algú, ja?

PRÍncep DE HOMBURG: Ara mateix, amb Golz. Al palau, on com ja saps, he sofert un interrogatori. (*Silenci.*)

HOHENZOLLERN (*mirant-se'l, molt pensatiu*): Què en penses, Artur, de la teva situació, d'ençà que ha canviat tan singularment?

PRÍncep DE HOMBURG: Ves, el mateix que tu i Golz... i els mateixos jutges! L'Electors ha fet allò que els seu deure li exigia, i ara obehirà d'igual manera els manaments del seu cor. "Has comès una falta" em dirà tot sever; potser dirà,

també, un mot sobre la mort i l'estar detingut... "Però et retorno la llibertat"... I potsar l'espasa que li ha donat la victòria rebrà encara la mercè d'un floró. I si no, doncs mira, molt bé! Perquè no me l'he guanyat!

HOHENZOLLERN: Artur, Artur...! (*S'interromp.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Deies...?

HOHENZOLLERN: Tan segur, n'estàs?

PRÍncep DE HOMBURG: Jo bé ho penso! M'aprecia, ho sé, com s'aprecia un fill; des dels meus primers anys el seu cor n'ha donat mil proves... Quin recel t'aturmenta, ara? ¿No sembla alegrar-se, més que jo mateix, de veure créixer la meva jove glòria? Si sóc el que sóc, no és gràcies a ell? I ell ara, ell, ¿vols que aixafi en la pols, envejós, la planta que ha cultivat, només perquè ha crescut massa de pressa i exuberant? Ni el seu pitjor enemic no m'ho faria creure, i encara menys tu, que el coneixes i l'estimes.

HOHENZOLLERN: Has vingut de declarar davant d'un consell de guerra, Artur... i encara creus...?

PRÍncep DE HOMBURG: Doncs sí, i precisament per aquest motiu. Nom de Déu! Ningú no va tan lluny si no està disposat a la clemència! És allà, precisament, davant del tribunal, on he retrobat la confiança. ¿És un crim punible de mort, haver fet rebolcar-se en la pols les forces sueques un moment abans del que era manat? I ¿quina altra culpa pesa damunt meu? ¿Com podia ell, doncs, convidar-me a aquesta taula de jutges sense cor que, talment òlibes, em canten sense parar la cançó fúnebre de les bales, si no és que pensava presentar-se davant d'ells com un déu, portant una sentència serena i majestuosa? No, amic, ell envolta el meu cap amb una nit de núvols només per aparèixer com un sol radiant enmig de la boira! I aquest plaer, veritablement, ja l'hi puc concedir!

HOHENZOLLERN: No obstant, diuen que el consell de guerra ja s'ha pronunciat...

PRÍncep DE HOMBURG: Sí, ja ho sé: la mort.

HOHENZOLLERN: Ho sabies? (*Estranyat.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Golz, que era present a la lectura de la sentència, me l'ha comunicada.

HOHENZOLLERN: I tot i així... no et sents impressionat?

PRÍncep DE HOMBURG: Jo? En absolut.

HOHENZOLLERN: Insensat! En què bases la teva certesa?

PRÍncep DE HOMBURG: En el sentiment que tinc de saber com és. (*S'aixeca*) T'ho prego, deixa'm! Per què m'he de martiritzar amb vans dubtes? (*Reflexiona i s'asseu altre cop*) El consell de guerra havia de sentenciar-me a mort: així ho diu la llei segons la qual em jutja. Però abans que deixar acomplir una sentència semblant, abans de lliurar a les bales, al senyal d'un banderí, aquest cor fidel que el venera, ell obriria el seu, de cor, i deixaria escolar-se'n la sang, de gota en gota, damunt la pols.

HOHENZOLLERN: Artur, t'asseguro que...

PRÍncep DE HOMBURG (*amb impaciència*): Bon amic...!

HOHENZOLLERN: El mariscal...

PRÍncep DE HOMBURG (*com abans*): Deixa'm, t'ho prego!

HOHENZOLLERN: Dues paraules, només. Si creus que no valen la pena, callaré.
PRÍncep DE HOMBURG (*girant-se cap a ell*): Et dic que ho sé tot!... Bé, de què's tracta?

HOHENZOLLERN: El mariscal acaba de portar-li al palau la sentència de mort, cosa ben estranya, per cert; i ell, en lloc de concedir-te el perdó, com li dóna llibertat de fer-ho la pròpia sentència, ha ordenat que la hi deixessin per a la signatura.

PRÍncep DE HOMBURG: Tant se val. Ja ho saps!

HOHENZOLLERN: Tant se val?

PRÍncep DE HOMBURG: Per a la signatura?

HOHENZOLLERN: T'ho puc assegurar, pel meu honor!

PRÍncep DE HOMBURG: La sentència...? No! El sumari...?

HOHENZOLLERN: La sentència de mort.

PRÍncep DE HOMBURG: Qui t'ho ha dit?

HOHENZOLLERN: El mariscal en persona.

PRÍncep DE HOMBURG: Quan?

HOHENZOLLERN: Ara mateix.

PRÍncep DE HOMBURG: Tornant de veure l'Electora?

HOHENZOLLERN: Sí, tot baixant l'escala. Ha afegit, en veure'm tan trasbalsat, que encara no està tot perdut, i que demà podria ser el dia del teu indult... Però els llavis descolorits contradeien les seves paraules. Deien: "Tinc por que no...!"

PRÍncep DE HOMBURG (*alçant-se*): Podria... No! Maquinar dins el seu cor una decisió tan monstruosa? Per un defecte que ni amb vidres d'augment, gairebé, fóra visible en el diamant que acaba de rebre, pot trepitjar en la pols qui l'hi ha donat?... Una acció que deixaria blanc com la neu el bei d'Alger, posaria a Sardanàpol ales resplendents de querubí i asseguraria a la dreta de Déu pare, tan innocents com infants morts al pit de la mare, tots els antics tirans romans!

HOHENZOLLERN (*alçant-se també*): Te n'has de convèncer, amic meu!

PRÍncep DE HOMBURG: I el mariscal ha callat i no ha dit res?

HOHENZOLLERN: Què havia de dir?

PRÍncep DE HOMBURG: Oh cel! Ai, esperances...!

HOHENZOLLERN: ¿Has fet algun pas, potser, deliberadament o sense adonar-te'n, que hagi pogut ferir el seu esperit orgullós?

PRÍncep DE HOMBURG: Mai!

HOHENZOLLERN: Rumia-ho bé.

PRÍncep DE HOMBURG: Mai, i que el cel me'n sigui testimoni! L'ombra del seu cap m'era sagrada!

HOHENZOLLERN: Artur, no t'irritis amb mi si dubto. El comte Horn, enviat de Suècia, acaba d'arribar amb una missió relacionada amb la princesa d'Orange. Una paraula dita per l'Electora, la meva tia, ha ferit vivament el sobirà... Com si la jove senyora ja hagués triat. No hi ets per a res, tu, en aquest joc?

PRÍncep DE HOMBURG: Déu del cel! Què dius, ara?

HOHENZOLLERN: Ets tu? Ets tu?

Carme Serrallonga a la celebració del tretze aniversari de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, a una cerqueseria de la Plaça Reial, 1 d'abril de 1973. A la seva dreta: Ricard Salvat, Teresa Devant i Jaume Nadal. A la seva esquerra: Manuel Reguera Saumell. Segon a la dreta, Prof. Ricard Albert, quart a l'esquerra: Josep Costa. (Fotografia: M. Herrero).

PRÍncep DE HOMBURG: Sóc jo, amic; ara sí que ho veig clar: aquesta demanda em duu a la perdició. Jo sóc el culpable de la seva negativa perquè la princesa s'ha promès amb mi!

HOHENZOLLERN: Boig irresponsable! Què has fet? ¿Quantes vegades la meua boca no t'ha avisat lleialment?

PRÍncep DE HOMBURG: Salva'm, amic! Estic perdut!

HOHENZOLLERN: Sí, però quina sortida trobar en aquest destret? Potser si paraves amb la teua tia, la princesa Electora...

PRÍncep DE HOMBURG (*girant-se*): Vosaltres, guàrdies!

UN SOLDAT DE CAVALLERIA (*al fons*): Present!

PRÍncep DE HOMBURG: Crideu l'oficial!

Agafa ràpidament l'abric que estava penjat a la paret i el barret emplomallat de damunt la taula.

HOHENZOLLERN (*ajudant-lo*): Aquesta gestió, feta amb habilitat, pot salvar-te..., perquè si l'Electora només pot assegurar la pau amb el rei Carles a aquest preu, ja veuràs com el seu cor et perdona i d'aquí a poques hores seràs lliure.

ESCENA SEGONA

Entra l'OFICIAL. Els d'abans.

PRÍncep DE HOMBURG (*a l'OFICIAL*): Stranz, m'han confiat a la teva custòdia! Permet-me d'allunyar-me una hora per un afer urgent.

OFICIAL: Príncep, no estàs sota la meva guarda. Les ordres que he rebut diuen que et deixi lliure d'anar on vulguis.

PRÍncep DE HOMBURG: Que estrany! Així, no sóc presoner?

OFICIAL: Perdona! La teva paraula és una cadena també.

PRÍncep DE HOMBURG (*anant-se'n*): Ah, bé! Tant se val. Vaja, adéu, vosaltres!

OFICIAL: La cadena seguirà el príncep passa per passa.

PRÍncep DE HOMBURG: Vaig al palau a veure la meva tia, la princesa Electora. Tornaré a ser aquí aviat.

ESCENA TERCERA

Les estances de l'ELECTORA.

Entren l'ELECTORA i NATÀLIA.

ELECTORA: Vine, filla meva, vine! És una hora dura per a tu! El comte Horn, enviat dels suecs, ha abandonat el palau amb el seu seguici... Veig llum al gabinet del teu oncle: vine, abriga't amb el xal i prova de veure'l i salvar el teu amic.

Van per sortir.

ESCENA QUARTA

Entra una DAMA D'HONOR. Els d'abans.

DAMA: El príncep de Homburg, senyora, és a la porta. Gairebé no puc creure que els ulls no m'enganyin!

ELECTORA (*sorpresa*): Déu meu!

NATÀLIA: Ell en persona?

ELECTORA: No estava arrestat?

DAMA: És a fora, a la porta, amb capa i barret de plomall, i suplica amb insistència i molt espantat, que el vulgueu escoltar.

ELECTORA (*amb un cert malhumor*): L'insensat! Trencar la seva paraula!

NATÀLIA: Qui sap què és el que l'empeny!

ELECTORA (*després d'una curta reflexió*): Fes-lo passar. (*S'asseu en una cadira.*)

ESCENA QUINTA

Entra el PRÍncep DE HOMBURG. Els d'abans.

PRÍncep DE HOMBURG: Oh mare! (*Es deixa caure de genolls als seus peus.*)

ELECTORA: Príncep, què hi veniu a fer aquí?

PRÍncep DE HOMBURG: Oh mare, deixa'm abraçar els teus genolls!

ELECTORA: Sou presoner, príncep, i us presenteu aquí! Per què afegiu nous mancaments als antics?

PRÍncep DE HOMBURG: Ho saps, què m'ha passat?

ELECTORA: Ho sé tot! Però què puc fer per tu, pobra de mi!

PRÍncep DE HOMBURG: Oh mare, no parlaries d'aquesta manera si l'esgarrifança de la mort t'enrondés com a mi! Em sembles plena d'una força celestial, salvadora, tu i aquesta donzella i les teves dames, i tot el que veig al meu entorn. Podria llançar-me al coll de qualsevol dels teus lacais, del més vell, del que guarda el cavall i suplicar-li: "Salva'm!" Només jo sol, en l'ampla terra de Déu, estic sense ajut, abandonat, privat de fer res!

ELECTORA: Estàs fora de tu! Què t'ha passat?

PRÍncep DE HOMBURG: Ai! Pel camí de vinguda he vist, a la claror de les torxes, cavar la fossa que demà ha de rebre les meves despulles. Mira aquests ulls, mare, que et miren a tu: els volen omplir de nit; aquest cor el volen traspasar amb bales mortals. A la plaça ja emparaulen les finestres des d'on es podrà veure el trist espectacle i jo, que avui encara contemplo el futur des del cim de la vida, com un imperi fabulós, demà hauré empudegat de mort entre dues posts estretes, i una pedra dirà de mi "Va ser"!

NATÀLIA que fins ara ha romàs una mica allunyada, recolzada en una dama d'honor, trasbalsada per les paraules de HOMBURG es deixa caure plorant, al peu d'una taula.

ELECTORA: Fill meu! Si la voluntat del cel és aquesta, t'has d'armar de coratge i de fermesa!

PRÍncep DE HOMBURG: Mare, és tan bonic aquest món fet per Déu! T'ho suplico, no em deixis baixar abans d'hora en aquelles negres ombres!... Si és que vol castigar-me perquè he faltat, per què ha de ser traspasant-me amb bales? Que em separi del meu càrrec, que l'anul·li si la llei ho exigeix, que m'allunyi de l'exèrcit! Déu del cel! Després d'haver vist la meva sepultura no vull sinó viure, i tant se me'n dóna que sigui amb glòria o no!

ELECTORA: Alça't fill meu, alça't! De què parles? Estàs massa trasbalsat, refes-te!

PRÍncep DE HOMBURG: No pas abans que m'hagis permès de presentar-me davant el seu rostre august i implorar agenollat per la meva vida! ¿No va encomenar-me a tu, en el seu llit de mort, a Homburg, Hedwig, la teva amiga de la infantesa, i el va dir: "Sigues la seva mare quan jo ja no seré d'aquest món!" I tu, profundament commoguda, agenollada al seu capçal, tu, vas inclinar-te sobre la seva mà i vas respondre: "Serà per a mi com si jo l'hagués infantat!" Doncs jo ara et recordo la teva promesa! Vés, com si jo fos nat de

tu, i digues-li: "Clemència, et suplico clemència! Doneu-li la llibertat!" I torna a mi i digues: "Ets lliure!"

ELECTORA (*plorant*): Fill estimat! Ja ho he fet, però tots els precis han estat en va. PRÍncep DE HOMBURG: Abandono tota pretensió a la felicitat; ja no pretenc Natàlia, no t'oblidis de comunicar-li-ho, tota tendresa envers ella s'ha apagat en el meu cor. Torna a ser tan lliure com el cabirol en la bruguera, lliure de la seva mà i de la seva paraula, com si jo mai no hagués existit. Pot fer donació d'ella, si vol, i si és a Carles Gustau, rei dels suecs, ho aprovo. Vull anar-me'n a les meves terres del Rhin, hi vull construir, hi vull demolir, que em ragi suor, vull sembrar, collir com per a la dona i els fills, content d'estar sol, i quan tindrè la collita tornaré a sembrar i dins d'aquest rodar perseguiré la meua pròpia vida fins que en arribar-li el vespre declinarà i morirà.

ELECTORA: Està bé, està bé! I ara, torna-te'n a la presó: això és el primer que la meua protecció t'exigeix.

PRÍncep DE HOMBURG (*a NATÀLIA*): I tu, pobra criatura, ja pots ben plorar! El sol avui fa claror a l'enterrament de les teves esperances... Els teus primers sentiments van ser per a mi, i aquest rostre teu, pur com l'or, em diu que mai no et consagraràs a ningú més. Ai, malaurat de mi, què puc fer jo per a consolar-te? Vés-te'n a les terres del Main, al convent de monges on hi ha la teva cosina Thurn, creu-me; cerca per la muntanya un infant de rínxols daurats, com jo, compra'l amb l'or i plata que calgui i estreny-lo ben fort al teu pit, i ensenya-li a balbujejar "mare"! I quan s'haurà fet gran, ensenya-li com es tanca els ulls als moribunds. Aquesta és tota la benaurança que pots esperar...

NATÀLIA (*animosa i exaltada s'alça i posa la mà dins la mà del PRÍncep DE HOMBURG*): Torna-te'n a la reclusió del calabós, jove heroi, i quan passis davant la fossa que caven per a tu, mira-la amb serenitat. No és més fosca ni més ampla de com la batalla te l'ha mostrada mil vegades! Jo, mentrestant, fidel fins a la mort, gosaré dir a l'oncle una paraula que pugui salvar-te. Potser podré guanyar-li el cor i alliberar-te de tanta angoixa!

Silenci.

PRÍncep DE HOMBURG (*ajuntant les mans, en èxtasi, davant d'ella*): Ah, senyora! Si tinguessis dues ales a les espatlles creuria que ets un àngel de veritat!... Déu meu, ho he sentit bé? Tu, parlaràs per mi? ¿On has amagat fins avui el buirac de les teves paraules, que goses de presentar-te al sobirà amb una empresa semblant? Oh llum de l'esperança que de sobte em recomfortes!

NATÀLIA: Déu em donarà la fletxa que encerta! Però si l'Elector no pot canviar la sentència de la llei, si no pot... doncs bé! Tu, el coratjós, et sotmetràs a ells coratjosament! Qui ha vençut tantes vegades en la vida sabrà vèncer també en la mort!

ELECTORA: Anem-nos-en, el temps passa... i tan preciós com és!

PRÍncep DE HOMBURG: Vés, i que els sants et protegeixin! Adéu! Adéu! I el que aconseguieixis, fes-me la gràcia que jo ho sàpiga!

ACTE QUART

Les estances de l'ELECTOR.

ESCENA PRIMERA

L'ELECTOR, dret al costat d'una taula guarnida amb canelobres, llegeix uns papers. NATÀLIA entra per la porta del mig i s'asseu a certa distància d'ell. Silenci.

NATÀLIA (*agenollant-se*): Oncle meu venerat, Frederic sobirà de la Marca!

ELECTOR (*aparta els papers*): Natàlia! (*Vol ajudar a alçar-se.*)

NATÀLIA: Deixa, deixa!

ELECTOR: Què vols estimada?

NATÀLIA: Als teus peus, en la pols, tal com em correspon, et demano clemència per al meu cosí Homburg. No és pas per a mi que vull saber-lo en vida; el meu cor anhela el seu i t'ho confessa, però no és pas per a mi que vull saber-lo en vida! Que es casi amb qui vulgui! El que jo vull, estimat oncle, és tan sols que ell sigui aquí, per a si mateix, amo de si mateix, lliure i independent com les flors que m'agrada de contemplar. Això és el que et demano, august sobirà i amic, i sé que aquesta súplica tu l'escoltaràs.

ELECTOR (*ajudant-la a alçar-se*): La meva filleta! Quines paraules has dit! ¿No saps la darrera feta del teu cosí Homburg?

NATÀLIA: Ah, estimat oncle!

ELECTOR: I doncs, no és culpable?

NATÀLIA: Ai, aquesta falta, rossa criatura d'ulls blaus que la teva clemència hauria d'haver alçat de terra abans d'ella haver balbucejat "perdó!", tu no la rebutjaràs amb el peu! L'estrenyeràs sobre el teu cor, per amor de la mare que l'ha infantada, i cridaràs "Vine, no ploris! Ets per a mi tan clara com la pròpia felicitat!" ¿No ha estat el zel per la glòria del teu nom allò que li feia rompre, a l'hora del combat, les barreres de la llei? I un cop rompudes, ai!, per una foguerada juvenil ¿no ha esclafat, com un home, el cap del dragó? La Història no t'exigeix que primer el coronis perquè ha vençut i després el facis decapitar... Fóra tan sublim, estimat oncle, que gairebé se'n podria dir inhumà... I Déu no ha creat res més benigne que tu.

ELECTOR: Dolça filla meva, si jo fos un tirà, les teves paraules —i et dic el que sento— ja m'haurien ablanit el cor dins el pit d'aram. Però jo et demano, a tu: tinc el dret d'anul·lar la sentència dictada pel tribunal? Quines en serien les conseqüències?

NATÀLIA: Per a qui? Per a tu?

ELECTOR: Per a mi? No!... Com s'entén, per a mi! Encara no saps que hi ha alguna cosa per damunt de mi, joveneta? Desconeixes del tot allò que als campaments se'n diu "Pàtria"?

NATÀLIA: Senyor, què t'inquieta? Aquesta pàtria? No serà pas un moviment de la teva clemència allò que la farà morir reduïda a estelles! I al contrari, allò que tu, educat en el campament, anomenes desordres —i que seria, en aquest cas, esquinçar la sentència dels jutges— a mi em sembla l'ordre més bell. Ja

ho sé que cal que regni la llei de guerra, però també han de regnar els sentiments benignes. La pàtria que ens ha creat s'alça com una ferma fortalesa, noble senyor: resistirà, encara, moltes més tempestes que aquesta victòria que ens ha caigut del cel, es desenrotllarà magníficament en l'avenir i la mà dels nostres enemics cansats l'engrandirà. Sumptuosa, màgica, amb pinacles que la fan més vella, delícia dels amics i terror dels enemics: per a sobreviure a la teva pacífica i esplèndida tardor no li cal per a res aquest ciment fred i llastimós fet amb la sang d'un amic!

ELECTOR: Ho pensa això, també, el cosí Homburg?

NATÀLIA: El cosí Homburg?

ELECTOR: Creu que a la pàtria li és igual que regni l'arbitrarietat o la llei?

NATÀLIA: És tan jove!

ELECTOR: Contesta'm!

NATÀLIA: Ai, estimat oncle! Per contestar-te només tinc llàgrimes...

ELECTOR (*sorprès*): Per què, criatura? Què ha passat?

NATÀLIA (*dubtant*): Ell ara només pensa en una cosa: salvar-se. Els ulls dels fusells a l'espalla dels soldats el miren d'una manera tan esfereïdora que fa callar en ell, sorprès i defallent, tot altre desig que no sigui el de viure... Podria contemplar tot el territori de la Marca anihilat sota els llamps i els trons i ni tan sols demanaria: "Què passa?" Ah, quin cor d'heroi romput! (*Es gira i plora.*)

ELECTOR (*estranyadíssim*): No, estimada Natàlia, impossible, veritat? Ell... implora clemència?

NATÀLIA: Ah, només que no l'haguessis condemnat, que no l'haguessis condemnat!

ELECTOR: No, digues: demana clemència? Déu del cel, què ha passat, criatura? Per què plores? Li has parlat? Explica-m'ho tot! Li has parlat?

NATÀLIA (*recolzada al pit de l'ELECTOR*): A les habitacions de la tia, ara mateix... S'hi havia introduït, afigura't, amb la capa i barret amb plomall... protegit per la fosca, sense fer soroll, esfereït, tímid i sense dignitat... Quina visió més lamentable i desoladora! Cap dels herois que la Història celebra com a seus no s'abaixaria, creia jo, a semblant misèria. Veus, sóc una dona i em fa esgarriar-me d'haver tocat amb el peu un cuc de terra: però la mort, no presentant-se'm sota la forma d'un lleó furiós, no em trobaria tan aixafada, tan desconcertada, tan mancada de coratge! Ah, què és la grandesa, què és la glòria dels homes!

ELECTOR (*desconcertat*): Sigui doncs, en nom de Déu! Recobra't, criatura: és lliure.

NATÀLIA: Què dius, august senyor?

ELECTOR: Està perdonat! Ara mateix donaré les instruccions necessàries.

NATÀLIA: Ai oncle! És veritat, de veres?

ELECTOR: Ja ho has sentit.

NATÀLIA: El perdonaran? Ja no haurà de morir?

ELECTOR: Pel meu honor! T'ho juro! Com podria oposar-me a l'opinió d'un guerrer con ell? Al fons del cor, ja ho saps, tinc la més alta estimació del seu sentir. Si pot trobar injusta la sentència, n'anul·lo els articles: és lliure! (*Porta*

una cadira a NATÀLIA) Vols seure un moment? *(Se'n va a la taula, s'asseu i escriu. Un silenci.)*

NATÀLIA: Ah, cor meu, per què bategues tant fort?

ELECTOR *(escrivint)*: El príncep és al palau, encara?

NATÀLIA: Perdona! Se n'ha tornat a la presó...

ELECTOR *(acaba d'escriure, tanca la carta i es dirigeix a la PRINCESA amb la carta a la mà)*: La meva filleta, la meva neboda ha plorat i jo, que sóc qui ha de tenir cura que sigui ben feliç, ha enterbolit el cel dels seus ulls! *(L'abraça)* Voldràs donar-li la carta tu mateixa?

NATÀLIA: Jo? Com?

ELECTOR *(posant-li la carta a les mans)*: Per què no? Heiducs! *(Entren uns heiducs)* Feu avançar el carruatge. La princesa té un encàrrec per al príncep de Homburg *(Els heiducs se'n van)*. Així podrà donar-te les gràcies a tu mateixa, per haver-lo salvat. *(L'abraça)* Estimada filla! Estàs contenta, ara?

NATÀLIA *(després d'un silenci)*: Senyor, no sé ni intento saber com la teva benevolença s'ha despertat tan de sobte... però veus? El cor em diu que no voldràs burlar-te indignament de mi: sigui quin sigui el contingut d'aquesta carta, crec que és la salvació... i te'n dono les gràcies. *(Li besa la mà.)*

ELECTOR: És cert. filleta meva, és cert. Tan segur com que el cosí Homburg ho desitja! *(Surten tots dos.)*

ESCENA SEGONA

L'estança de la PRINCESA. Entra la PRINCESA NATÀLIA; darrere d'ella dues dames i el COMTE REUSS.

NATÀLIA *(ansiosament)*: Què porteu, coronel? Notícies del meu regiment? És important? O puc deixar-ho per demà?

REUSS *(lliurant-li uns papers)*: Una carta del coronel Kottwitz, senyora.

NATÀLIA: Dóna, dóna de pressa! Què diu? *(L'obre.)*

REUSS: Com podeu veure, és una súplica franca però respectuosa adreçada al príncep elector, demanant la gràcia del nostre capità, el príncep de Homburg.

NATÀLIA *(llegint)*: "Súplica respectuosament presentada pel regiment Princesa d'Orange" *(Un silenci)* Aquesta petició l'ha escrita la mà de qui?

REUSS: L'escriptura tremolosa ho deixa endevinar prou: la del coronel Kottwitz. I també l'encapçala el seu noble nom.

NATÀLIA: I les trenta signatures que segueixen?

REUSS: Els noms dels oficials, senyora, un per un i ordenats segons la jerarquia, com pertany.

NATÀLIA: I és a mi, a mi, a qui dirigiu la súplica?

REUSS: Per demanar-vos submisament, senyora, si, com a cap del regiment, voleu posar el vostre nom al primer lloc: l'hem deixat en blanc.

Silenci.

NATÀLIA: He sentit dir que el príncep, el meu noble cosí, acaba de ser gratiat per propi impuls del sobirà... Aquest pas ja no és necessari.

REUSS (*amb alegria*): Com! De veres?

NATÀLIA: De totes maneres, com que aquest full, hàbilment presentat, pot inclinar la balança en la decisió de l'Elector i potser influir-lo respecte d'un canvi, no em nego a signar i, tal com desitgeu, poso el meu nom davant dels vostres. (*Es disposa a escriure.*)

REUSS: Us ho agraiem de veres, senyora! (*Un silenci.*)

NATÀLIA (*girant-se vers ell*): Hi veig només el meu regiment, comte Reuss! Per què hi trobo a mancar els cuirasses de Bomasdorf i els dragons de Götz i d'Anhalt-Pless?

REUSS: Potser temeu que els cors d'aquests homes no bateguin amb el mateix ardor que els nostres...? No és això: és una coincidència, desgraciada per a la nostra petició, que Kottwitz estigui acantonat lluny, a Arnstein, separat dels altres regiments que acampen aquí, a la ciutat. Aquest paper no ha tingut la possibilitat de desplegar en totes les direccions la seva força i rapidesa.

NATÀLIA: Em sembla que, tal com és, no té un gran pes. ¿Esteu segur, senyor comte, que si us trobàveu amb tots els oficials reunits aquí i els parlàveu, ells se sumarien a la petició?

REUSS: Aquí a la ciutat, senyora? Del primer fins a l'últim! Tota la cavalleria oferiria el seu nom com a penyora! Estic segur que es podria obrir una subscripció, amb èxit, entre tots els regiments de la Marca!

NATÀLIA (*després d'un silenci*): Per què no delegueu uns quants oficials als campaments, per gestionar-ho?

REUSS: Perdoneu... el coronel s'hi ha negat. No vol fer res, ha dit, que es pugui batejar amb un mal nom.

NATÀLIA: Quin home més curiós! Tan aviat valent com apocat... Sortosament l'Elector —ara hi penso— enfeinat amb tantes coses, m'ha encomanat de trametre a Kottwitz (que allà baix no té prou lloc per als cavalls), l'ordre de posar-se en marxa tot seguit cap aquí. M'assec i ara mateix ho faig.

S'asseu i escriu.

REUSS: Molt encertat, senyora! Res no podria ser més favorable a la nostra petició.

NATÀLIA (*escrivint*): Traieu-ne tot el partit que podreu, senyor comte. (*S'alça de la cadira tot tancant la carta*) Mentrestant, enteneu, aquesta carta l'heu de guardar a la cartera. No anireu a Arnstein a lliurar-la a Kottwitz fins que jo no us doni instruccions més detallades. (*Li dona l'escriu.*)

UN HEIDUC (*entrant*): Senyora, el carruatge us espera al pati tal com ho ha manat el nostre príncep.

NATÀLIA: Feu-lo avançar. Baixo al moment. (*Un silenci, durant el qual es dirigeix a la taula, pensativa, i es posa els guants*) Comte, voleu acompanyar-me a veure el príncep de Homburg? Tinc la intenció de parlar amb ell. Al carruatge hi ha un lloc a la vostra disposició.

REUSS: Senyora, és un honor... (*Li ofereix el braç.*)

NATÀLIA (*a les dames*): Seguiu-nos, amigues!... Potser allà decidiré què vull fer amb la carta. (*Surten tots.*)

ESCENA TERCERA

El calabós del PRÍncep.

El PRÍncep DE HOMBURG penja el barret a la paret i es deixa caure amb indiferència sobre un coixí que hi ha terra.

PRÍncep DE HOMBURG: De la vida, el dervix en diu un viatge, i ben curt, encara! És veritat. De dos pams d'aquest costat de la terra a dos pams del dessota. I jo vull fer parada a mig camí! Tal, avui, porta el cap ben dret damunt les espatlles que el durà, demà, penjant i balancejant-se-li sobre el pit i demà passat ja li haurà caigut als peus. És cert, diuen, que allà també hi brilla un sol damunt uns camps de més colors que els nostres. Ho crec, sí; llàstima, només, que els ulls que haurien de contemplar tanta esplendor ja s'hauran desfet en pols!

ESCENA QUARTA

Entra la PRINCESA NATÀLIA acompanyada del COMTE REUSS. Segueixen les dames d'honor. Davant, un correu amb una torxa. El PRÍncep DE HOMBURG.

SERVENT: La seva altesa la princesa d'Orange!

PRÍncep DE HOMBURG (*alçant-se*): Natàlia!

SERVENT: És aquí en persona.

NATÀLIA (*fa una reverència al PRÍncep*): Deixeu-nos sols un instant.

REUSS i els servent es retiren.

PRÍncep DE HOMBURG: Senyora! Estimada!

NATÀLIA: Car i bon cosí!

PRÍncep DE HOMBURG (*acompanyant-la cap al davant*): I ara, digueu, què porteu? Parleu! Com estan les coses?

NATÀLIA: Bé. Tot va bé. Tal com us ho vaig dir. Us han graciats, sou lliure: aquí teniu la lletra, de la seva pròpia mà, que ho confirma.

PRÍncep DE HOMBURG: No és possible! No! És un somni!

NATÀLIA: Llegiu, llegiu! Així ho sabreu tot!

PRÍncep DE HOMBURG (*llegint*): "Príncep de Homburg, quan amb motiu del vostre atac prematur us feia empresonar, no creia fer altra cosa que complir el meu deure. Estava segur del vostre assentiment. Si penseu que s'ha comès amb vós una injustícia, us prego que m'ho digueu amb dos mots i a l'acte us retornaré la vostra espasa."

NATÀLIA s'esblaima. Un silenci. El PRÍncep la mira, com interrogant-la.

NATÀLIA (*amb l'expressió de la joia més intensa*): Sí, és això! Només dos mots! Ah, car, tendre amic! (*Li estreny la mà.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Estimada amiga!

NATÀLIA: Ai, hora feliç, aquesta! Teniu, la ploma! Preneu-la i escriviu!

PRÍncep DE HOMBURG: I aquesta signatura?

NATÀLIA: Una F: la seva marca. Oh, Bork, alegreu-vos! La seva indulgència és com el mar, sense límits... Ja ho sabia, jo! Porteu una cadira, que ha d'escriure, i ara mateix!

PRÍncep DE HOMBURG: Diu que si penso...?

NATÀLIA (*interrompent-lo*): I és clar que sí! De pressa! Asseieu-vos! Jo us ho dicaré. (*Li apropa una cadira.*)

PRÍncep DE HOMBURG: La vull tornar a llegir, aquesta carta.

NATÀLIA (*arrencant-li el paper de la mà*): Per què? No heu vist, ja, a la catedral, la fossa que us espera amb la boca badada? És urgent! Asseieu-vos i escriviu!

PRÍncep DE HOMBURG: De veres que sembleu una pantera a punt de saltar-me al coll!

S'asseu i agafa la ploma.

NATÀLIA (*posant-se a plorar*): Escriviu, si no voleu enutjar-me! (*El PRÍncep fa sonar la campaneta; es presenta el SERVENT.*)

PRÍncep DE HOMBURG: Paper i ploma, i cera i segell! (*El SERVENT ho posa damunt la taula. Es retira. El PRÍncep escriu. Un silenci.*)

PRÍncep DE HOMBURG (*estripa la carta que ha començat i la llença sota la taula*): Quin començament més estúpid! (*Pren un altre full de paper.*)

NATÀLIA (*recollint el paper i llegint-lo*): Com! Què dieu? Déu meu, si està molt bé, això! És excel·lent!

PRÍncep DE HOMBURG (*per a si mateix*): Psè! Això és l'escrit d'un bergant i no d'un príncep! He de trobar uns altres termes. (*Un silenci. Va per prendre la carta de l'ELECTOR que NATÀLIA té a la mà*) En realitat, què diu la carta?

NATÀLIA (*refusant de donar-la-hi*): Res! Res!

PRÍncep DE HOMBURG: Doneu!

NATÀLIA: Si ja l'heu llegida!

PRÍncep DE HOMBURG: Tot i així... (*Atrapant-la al vol*) Només vull veure com em cal expressar-me. (*La desplega i la llegeix.*)

NATÀLIA (*apart*): Ai, Déu meu! Ara sí que està ben perdut!

PRÍncep DE HOMBURG (*desconcertat*): Mira aquí és increïblement estrany, tan veritat com que visc, t'has fixat bé en aquest paràgraf?

NATÀLIA: No! Quin?

PRÍncep DE HOMBURG: Aquell en que deixa la decisió a la meva mà.

NATÀLIA: Bé i què?

PRÍncep DE HOMBURG: Quina rectitud, en veritat, quina dignitat! Exactament la que pertoca a un gran cor!

NATÀLIA: Sí, la seva magnanimitat no té límits!... Però ara, tu, fes el que has de fer i escriu-li com et demana. És un pretext només, ja es veu, però vol salvar les aparences: tot serà rebre aquest dos mots com solucionar-se tot!

PRÍncep DE HOMBURG (*deixant la carta damunt la taula*): No, estimada..., vull rumiar-m'ho fins demà.

NATÀLIA: No t'entenc... que enigmàtic... què és aquest canvi? Per què? Quin motiu...?

PRÍncep DE HOMBURG (*amb apassionament, tot alçant-se de la cadira*): T'ho prego, no em preguntis res! No has comprès bé el contingut de la carta... Que hagi obrat injustament amb mi —i aquesta és la condició que em posa—, no li ho puc pas escriure! Si m'obligués a donar-li una resposta d'acord amb el que jo ara sento, li hauria de dir: "Has obrat bé!"

S'asseu de nou al costat de la taula amb els braços creuats.

NATÀLIA (*esblaimada*): Insensat, quina paraula has dit! (*S'inclina cap a ell com-moguda.*)

PRÍncep DE HOMBURG (*estrenyent-li la mà*): Deixa'm un instant!... Em sembla... (*Reflexiona.*)

NATÀLIA: Què dius?

PRÍncep DE HOMBURG: Ara mateix sabré com cal que li escrigui.

NATÀLIA (*dolorosament*): Homburg!

PRÍncep DE HOMBURG (*amb la ploma a la mà*): T'escolto. Què vols?

NATÀLIA: Dolç amic, aquest moviment del teu cor, que generós em sembla!... Però ho sé del cert: ja ha estat designat el regiment que demà, damunt la tomba on tu jauràs mort, dispararà les salves de desgreuge en el teu honor... Si per un excés de noblesa no vols oposar-te a la seva sentència anul·lant-la, com en la carta t'indica, estigues segur d'una cosa: tal com el cas es presenta, ell prendrà una resolució sublim respecte de tu i, ple de pietat, demà farà complir la sentència.

PRÍncep DE HOMBURG: Tant se val! (*No ha parat d'escriure.*)

NATÀLIA: Tant se val?

PRÍncep DE HOMBURG: Que actui com pugui! A mi em convé de procedir com dec.

NATÀLIA (*apropant-se-li espantada*): Monstre! Ho puc creure, què escrius...?

PRÍncep DE HOMBURG (*acabant*): "Homburg. Escrita a Fehrbellin, el dotze... " Ja està. Franz! (*Fica la carta dins el sobre i el tanca.*)

NATÀLIA: Déu del cel!

PRÍncep DE HOMBURG (*alçant-se; al SERVENT*): Porta aquesta carta al palau, al meu sobirà. (*El SERVENT la pren i surt*) No vull correspondre com un indigne a qui em tracta amb tan gran dignitat! Damunt el meu cor pesa un gravíssim manquement, prou que ho reconec...! Si jo no puc obtenir el seu perdó més que el tret de la seva estima no vull saber res de la seva clemència.

NATÀLIA (*el besa*): Pren aquest petó i quan dotze bales anònimes et facin caure a les pols jo no podré contenir-me i exultant i plorant diré: M'agrades! Però ja que tu segueixes el teu cor, jo també tinc tot el dret d'obeir el meu. Comte Reuss! (*L'OFICIAL obre la porta i entra el COMTE REUSS.*)

REUSS: Present!

NATÀLIA: Aneu amb aquesta carta a Arnstein, i doneu-la al coronel Kottwitz. Que el regiment es posi en marxa: ordre del Senyor. Jo l'espero aquí, abans de mitja nit.

Surten tots.

ACTE CINQUÈ

Una sala del palau.

ESCENA PRIMERA

Entra l'ELECTOR, mig vestit, venint de la cambra del costat. El segueixen el COMTE TRUCHSS, el COMTE HOHENZOLLERN i el CAPITÀ DE LA GOLZ. Patges amb canelobres.

ELECTOR: Kottwitz, amb els dragons de la princesa? Aquí a la ciutat?

TRUCHSS: Sí, altesa. (*Obre la finestra*) Aquí el teniu, davant el palau, amb la tropa en formació.

ELECTOR: Bé, senyors: em voleu explicar aquest enigma? Qui l'ha fet venir?

HOHENZOLLERN: No ho sé, Altesa.

ELECTOR: L'acantonament que jo li vaig assignar és Arnstein! Aneu-lo a cercar i porteu-me'l. De pressa!

GOLZ: Serà davant teu a l'instant, senyor.

ELECTOR: On és?

GOLZ: A l'Ajuntament, m'ha dit, on s'han reunit tots els generals que serveixen la teva casa.

ELECTOR: Per què? Amb quin objecte?

HOHENZOLLERN: Això no ho sé.

TRUCHSS: Permet, príncep meu i senyor, que nosaltres també ens hi arribem un moment?

ELECTOR: On, a l'Ajuntament?

HOHENZOLLERN: A la reunió dels generals. Hem donat paraula d'assistir-hi.

ELECTOR (*després d'una curta pausa*): Teniu llicència.

GOLZ: Veniu, senyors. (*Els oficials surten.*)

ESCENA SEGONA

L'ELECTOR. Després dos servidors.

ELECTOR: Que estrany! Si ara jo fos el bei de Tunis, davant un cas tan sospitós donaria l'alarma. Tindria a punt damunt la taula el cordó de seda, i davant la porta una barricada de canons i obusos... Però com que és Hans Kottwitz el qui es presenta espontàniament i per la pròpia voluntat, em dominaré com sabem fer-ho la gent del Brandemburg: li agafaré un dels tres rínxols que li brillen com la plata sobre el crani i sense dir mot el conduiré, ell i els seus dotze esquadrons, altre cop al quarter general d'Arnstein. Per què despertar la ciutat?

Torna a la finestra un moment; després es dirigeix a la taula i toca la campaneta. Entren dos servents.

El Príncep de Homburg, de Von Kleist. Traducció: Carme Serrallonga. Companyia Adrià Gual. Direcció: Ricard Salvat. Escenografia: Iago Bonet Correa i Ramon Ibars. Música: Josep Soler. Festival Grec 81, Barcelona. (Fotografia cedida per la Companyia Adrià Gual).

Arriba't a baix d'un salt i pregunta, com si fos pel teu compte, què passa a l'Ajuntament.

PRIMER SERVENT: A l'instant, senyor.

ELECTOR (a l'altre servent): I tu, porta'm els vestits. (El SERVENT surt i torna amb els vestits. L'ELECTOR es vesteix i es posa les insígnies de príncep.)

ESCENA TERCERA

Entra el MARISCAL DÖRFLING. Els d'abans.

MARISCAL: Rebel·lió, altesa!

ELECTOR (encara vestint-se): Calma, calma! Ja saps que detesto que s'entri a la meua cambra sense fer-se anunciar. Què vols?

MARISCAL: Senyor, —perdona'm— em fa venir un fet d'especial importància. El coronel Kottwitz s'ha presentat a la ciutat sense haver-ne rebuda l'ordre. S'han reunit amb ell, a l'Ajuntament, un centenar d'oficials i fan circular entre ells un document que sembla voler usurpar els teus drets.

ELECTOR: Ja ho sabia. Només pot ser un moviment a favor del príncep. Segons la llei, ha de ser afusellat.

MARISCAL: Sí, és això! Tan cert com hi ha Déu, ho has endevinat!

ELECTOR: Doncs, bé..., en aquest cas el meu cor està amb ells.

MARISCAL: Diuen que avui mateix —els insensats!— volen presentar una súplica al palau, i que si la teva irritació és implacable i persisteixes a mantenir la sentència... —gairebé no sé com dir-t'ho— el posaran en llibertat per la violència.

ELECTOR (*preocupat*): Qui t'ho ha dit?

MARISCAL: Qui m'ho ha dit? La senyora Retzow, cosina de la meva dona i persona de fiar! Es trobava a casa del seu oncle, el prefecte Retzow, i allà uns oficials que venien del campament parlaven d'aquest propòsit insolent sense amagar-se'n.

ELECTOR: Cal que sigui un home el qui m'ho diu, per a creure-m'ho! N'hi hauria prou amb les meves botes plantades davant la seva porta, per a defensar-lo d'aquests joves herois!

MARISCAL: Senyor, et conjuro pel que més vulguis! Si la teva voluntat ja és de concedir la gràcia al príncep, fes-ho abans que no es cometi un acte abominable! L'exèrcit, ja ho saps, adora els seus herois. No deixis que aquesta guspira encengui un foc fatal i devorador. Ni Kottwitz ni la tropa que ha reunit no saben que les meves paraules lleials t'han previngut... Retorna l'espasa al príncep abans que ell no es presenti, retorna-la-hi, que prou que se la mereix! Així, la Història podrà contar de tu una proesa més i una malifeta menys.

ELECTOR: Primer em caldria consultar el príncep: com ja deus saber, cap arbitrietat no l'ha fet presoner, i tampoc no pot donar-li la llibertat. Vull parlar amb aquests senyors, si vénen.

MARISCAL (*apart*): Ira de Déu! Porta una cuirassa que no la travessa cap fletxa!

ESCENA QUARTA

Entren dos heiducs, un d'ells amb una carta a la mà. Els d'abans.

HEIDUC PRIMER: Els coronels Kottwitz, Hennings, Truchss i d'altres demanen audiència.

ELECTOR (*a l'altre heiduc, tot prenent-li la carta*): Del príncep de Homburg.

HEIDUC SEGON: Sí, Altesa.

ELECTOR: Qui te l'ha donada?

HEIDUC SEGON: El suís que fa guàrdia a la porta, que l'ha rebuda de l'orde nança del príncep. (*L'ELECTOR se'n va a la taula i llegeix; després es gira i crida un patge*) Prittwitz!... Porta'm la sentència de mort!... I el passaport del comte Gustau de Horn..., porta-me'l també! (*El patge surt. L'ELECTOR es dirigeix a l'HEIDUC PRIMER*) Que passin Kottwitz i els altres que l'acompanyen.

ESCENA CINQUENA

Entren els coronels KOTTWITZ i HENNINGS, i els comtes TRUCHSS, HOHENZOLLERN i SPARREN. Segueixen el COMTE REUSS, els capitans de la GOLZ i STRANZ i altres oficials. Els d'abans.

KOTTWITZ (*amb la súplica a la mà*): Permet, altesa, que en nom de tot l'exèrcit et presenti humilment aquest escrit!

ELECTOR: Kottwitz, abans d'acceptar-lo, digues: qui t'ha fet venir a aquesta ciutat?

KOTTWITZ (*mirant-lo*): Amb els dragons?

ELECTOR: Amb el regiment!... És a Arnstein on t'havia assignat l'acantonament!

KOTTWITZ: Senyor, m'ha cridat aquí una ordre teva.

ELECTOR: Com! Ensenya'm aquesta ordre!

KOTTWITZ: Aquí la teniu, senyor.

ELECTOR (*llegeix*): ...Natàlia. Donada a Fehrbellin per ordre del meu venerat oncle Frederic... "

KOTTWITZ: En nom de Déu, senyor, no puc pensar que aquesta ordre et sigui estranya!

ELECTOR: No, no! Entén-me... Qui és qui t'ha tramès aquesta ordre?

KOTTWITZ: El comte Reuss.

ELECTOR (*després d'un instant de silenci*): ...Ben al contrari, ets el benvingut...! Tu i els teus dotze esquadrons heu estat designats per retre, demà, els darrers honors al coronel Homburg, condemnat per la llei.

KOTTWITZ (*esgarriat*): Què dieu, Altesa?

ELECTOR (*retornant-li l'ordre*): Encara el tens davant el palau, el regiment, de nit i amb boira?

KOTTWITZ: La nit, perdona...

ELECTOR: Per què no està aquarterat?

KOTTWITZ: Ho està, senyor! Se l'ha allotjat a la ciutat com tu ordenaves.

ELECTOR: I fa un instant, només?... Vaja, has trobat cavallerissa ben de pressa, tanmateix! Molt bé, molt bé, se't felicita! I què t'ha dut aquí, digues? Què dius de nou?

KOTTWITZ: Aquesta súplica del teu fidel exèrcit, senyor...

ELECTOR: Dóna.

KOTTWITZ: ...però les paraules que han sortit dels teus llavis tiren per terra tota esperança.

ELECTOR: Una altra paraula pot tornar-les a redreçar. (*Llegeix*) "Súplica implorant la gràcia del sobirà a favor del nostre capità, el general príncep Frederic Artur de Hessen-Homburg, acusat de crim." (*Als oficials*) Un noble nom, senyors! I ben digne que vosaltres us poseu al seu servei. (*Torna a mirar l'escrit*) La petició ha estat redactada per qui?

KOTTWITZ: Per mi.

ELECTOR: El príncep en coneix el contingut?

KOTTWITZ: Ni remotament! Tot ha estat pensat i escrit entre nosaltres.

ELECTOR: Concediu-me un moment encara. (*Va a la taula i torna a llegir la súplica*) Hm! És estrany! I tu, vell guerrer, també defenses l'acció del príncep? El justifiques d'haver-se llençat sobre Wrangel sense haver-ne rebuda l'ordre?

KOTTWITZ: Sí, Altesa! Això fa, Kottwitz!

ELECTOR: No eres pas d'aquest parer al camp de batalla.

KOTTWITZ: No ho havia sospesat bé, senyor. Jo hauria hagut de cedir sense dir mot davant del príncep, que entén de guerra com el millor. Els suecs flaquejaven a l'ala esquerra i hi portaven reforços des de la dreta. Si el príncep

hagués volgut esperar les teves ordres, els haurien pres posició al congost i tu no hauries aconseguit la victòria sobre d'ells.

ELECTOR: Ah! ...Això és el que t'agrada de suposar! Jo, com ja saps, havia enviat el coronel Hennings a emparar-se del cap de pont suec que cobria la retirada de Wrangel. Si vosaltres no us haguéssiu saltat les meves ordres, Hennings hauria reeixit el cop; abans de dues hores hauria incendiat el pont, s'hauria plantat als marges del riu i Wrangel hauria estat tan completament anorreat dins els aiguamolls que mai més no se n'hauria cantat gall ni gallina!

KOTTWITZ: No fa per tu, perquè és cosa d'ignorants, això de voler guanyar al destí la més bella corona; fins avui prenies allò que bonament t'oferia! El drac que amb tanta de petulància assolava la Marca ha hagut de fugir, dessagnant-se: què més vols, en un dia? Què t'importa que s'estigui dos dies més, extenuat i llepant-se les ferides? Ara ja sabem l'art de vèncer-lo i ens sentim plens d'ardor per a fer-ho una vegada més: deixa'ns enfrontar-nos amb Wrangel amb tota la nostra força, cos a cos, per acabar d'una vegada i precipitar-lo al fons de la Bàltica! Roma no la van pas fer en un dia!

ELECTOR: Amb quin dret, boig, esperes això que dius, si al camp de batalla qualsevol, perquè li passa pel cap, pot arrabassar-me les regnes? Et penses que la sort sempre ha de premiar, com ara, la insubordinació amb una corona? No la vull pas, jo, una victòria filla de l'atzar i no meva! El que vull és mantenir ben alta la llei, mare de la meva corona, i que m'ha donat una fillada de victòries!

KOTTWITZ: Senyor, la llei més alta, la llei superior que ha de viure en el cor dels teus generals no és la lletra de la teva voluntat: és la pàtria, és la corona, ets tu mateix, perquè en tu es recolza. Per què et preocupen, digues, les regles per vèncer l'enemic quan ja el tens, ell i les seves banderes, abatut als teus peus? La regla que el derrota: aquesta és la millor! ¿Vols fer d'aquest exèrcit, encès d'entusiasme envers tu, una eina sense vida com l'espasa que dorm en una beina daurada? Quin pobre esperit desconixedor dels astres ha estat el primer a formular una doctrina semblant! Quina política més dolenta, més curta de vista aquella que, en un sol cas on el sentiment es mostra nociu n'oblida deu altres on només ell pot ser la salvació! Si jo el dia del combat vesso la meva sang per tu ¿creus que és per un salari, sigui de diners sigui de glòria? Déu me'n guardi, que és massa bona per a això! Mira: jo, lliure i independent i en silenci sento lligar-se el meu goig, el meu plaer a la teva excel·lència i magnificència, a la glòria i a l'engrandiment del teu nom il·lustre. Només a aquest preu es ven el meu cor! Admetem que, a causa d'una victòria que podia no haver-ho estat, ara condemnes a mort el príncep, i que jo demà, igualment per accident, em topo amb la victòria en algun indret ple de bosc i de roques, com un pastor, jo i els meus esquadrans. Com hi ha Déu que fóra una ignòmia no repetir l'acció del príncep! I si tu, amb el codi a la mà em diguessis: "Kottwitz, t'has jugat el cap" jo et contestaria; "Ja ho sabia, senyor! Pren-lo, aquí el tens. Un jurament va lligar-me amb cos i ànima a la teva corona; no vaig pas fer excepció del meu cap i no et dona res que no et pertanyi."

ELECTOR: Amb tu, vell amic, sorprenent amic, sempre tinc les de perdre. La

teva paraula, insinuada amb capciosa retòrica, em guanya, a mi que et vull bé, ja ho saps... Per posar fi a la discussió faré venir un advocat que defensi la meva causa. (*Toca la campaneta i un servent entra*) El príncep de Homburg... que el treguin de la presó i el portin aquí! (*El servent se'n va*) Això t'ensenyarà, t'ho asseguro, què són la disciplina i l'obediència militars! En tot cas, ell m'ha escrit una carta que sona molt diferent d'aquesta sofisticada doctrina de la llibertat que, com un jovenet, m'acabes d'exposar.

S'instal·la de nou a la taula per a llegir.

KOTTWITZ (*estranyat*): Fer venir qui? Portar qui?

HENNINGS: Ell en persona?

TRUCHSS: No, impossible!

Els oficials s'agrupen i discuteixen entre ells, molt agitats.

ELECTOR: De qui és aquesta segona missiva?

HOHENZOLLERN: Meva, Altesa.

ELECTOR (*llegeix*): "Prova que el príncep no hauria actuat com ho va fer si l'Elector Frederic en persona no hagués...! Nom de Déu! D'això en dic gosadia! Com s'entén? Em fas responsable, a mi, de la lleugeresa amb què es permeté d'actuar al camp de batalla?"

HOHENZOLLERN: Sí, a tu, Altesa. Jo, Hohenzollern te'n faig responsable.

ELECTOR: Aquesta sí que és bona! Millor que la faula! L'un em diu que el príncep no és culpable, i l'altre, que el culpable sóc jo! I com la demostraràs una afirmació semblant?

HOHENZOLLERN: ¿Recordes, senyor, la nit que vam trobar el príncep profundament dormit al teu jardí, sota els plàtans? Devia somiar, segurament, en la victòria de l'endemà, i a les mans tenia un ram de llorer. Tu, com per posar a prova el seu cor, tot somrient vas entreteixir-hi al voltant la cadena d'or que duies al coll. Després van donar corona i cadena unides a una jove dama, la teva noble neboda. El príncep, a una visió tan extraordinària, s'alça tot enrojolat; vol agrair aquells objectes preciosos que una mà tan estimada li ofereix; però tu et retires precipitadament, enduent-te la princesa. La porta t'acull, dama, cadena i corona s'esvaeixen..., i ell resta sol, en la negror de la mitja nit, amb un guant a les mans, un guant arrencat a no sap qui.

ELECTOR: Quin guant?

HOHENZOLLERN: Senyor, deixa'm acabar. Tot plegat era una broma... De quina importància per a ell, però, aviat vaig poder-ho saber: torno al jardí per la porta del darrere, me li apropo sense fer soroll, com per atzar, i el desperto i recobra el sentit. El record l'inunda de joia... No podries imaginar-te, de veres, res tan emocionant! M'explica tota l'aventura amb els més petits detalls, com si fos un somni..., però un somni tan ple de vida, deia, mai no l'havia tingut... Aleshores comença a creure, cada vegada més, que el cel li ha fet senyal: Tot allò que el seu esperit ha vist, la donzella i la corona de llorer i la cadena, Déu li ho donarà el dia de la batalla.

ELECTOR: Hm! Que estrany! I el guant?

HOHENZOLLERN: Sí! Aquest fragment de somni tornat realitat li destrueix i referma alhora la fe: de primer se'l mira amb ulls esbatanats: és ben blanc i per l'aspecte i la forma sembla ser d'una mà de dama, però com que aquella nit, al jardí, no va parlar a cap a qui l'hagués pogut prendre, distret del seu somni per mi, que el comminava d'anar al palau a rebre instruccions per a l'endemà, oblida allò que no pot comprendre i sense adonar-se'n oculta el guant sota el coll de la jaqueta.

ELECTOR: Bé, bé, i després...?

HOHENZOLLERN: Després se'n va al palau, amb paper i llapis, per escoltar amb atenció religiosa, de boca del mariscal, les instruccions del combat. L'Electora i la princesa es troben justament a la sala, disposades a partir. Qui és capaç de dir l'estupor que es possessiona d'ell en adonar-se la princesa que ha perdut un guant, el guant que ell porta a sobre, amagat! El mariscal crida repetidament: "Senyor príncep de Homburg!" "Què ordena el senyor mariscal?", respon ell, i vol recobrar els sentits, però envoltat com era de meravelles ...haurien pogut caure llamps que ni se n'hauria adonat.

S'interromp.

ELECTOR: Era el guant de la princesa?

HOHENZOLLERN: Sí, l'era! (*L'ELECTOR sembla meditar*) Ara ell és una pedra; plantat al seu lloc, amb el llapis a la mà, sembla que viu però tota sensació s'ha apagat en ell com per obra d'una vareta màgica! I no serà fins l'endemà, quan ja l'artilleria trona a les files, que retorna en si i em demana: "Digues-me, quan Dörfling dictava les instruccions, què va esmentar que em concernia?"

MARISCAL: Senyor, jo també subscriu aquestes paraules. El príncep, ho recordo, no va sentir ni un sol mot del meu discurs. L'he vist distret altres vegades però en un grau d'absència com aquell dia, mai.

ELECTOR: I ara, si t'he entès bé, has anat fent una cadena de deduccions: si jo no hagués fet una broma més aviat dubtosa a aquest jove pel fet de trobar-lo mig somiant, ara ell fóra innocent. Ni s'hauria distret a la lectura de les instruccions, ni hauria desobeït al camp de batalla. No és veritat? No és veritat? No és això el que penses?

HOHENZOLLERN: Senyor, la conclusió te la deixo treure a tu.

ELECTOR: Un boig, ets, un curt de gambals! Si no m'haguessis cridat al jardí, cap curiositat no m'hauria empès a gastar una broma inofensiva a aquest visionari! Vet aquí, doncs: sostinc amb igual raó que tu ets el responsable de la seva falta!... Una saviesa dèlfica, la dels meus oficials! Tantes persones, tantes interpretacions!

HOHENZOLLERN: Ja has dit prou, senyor! Estic segur que les meves paraules pesaran en el teu cor.

ESCENA SISENA

Entra un oficial. Els anteriors.

OFICIAL: El príncep, senyor, serà aquí a l'instant.

ELECTOR: Molt bé. Fes-lo passar.

OFICIAL: Trigarà dos minuts, senyor. Tot venint s'ha fet obrir per un dels guàrdies la porta del cementiri...

ELECTOR: El cementiri?

OFICIAL: Sí, Altesa.

ELECTOR: Per què?

OFICIAL: No ho sé, senyor. Sembla que desitjava veure la fossa que per ordre teva li havien cavat.

Els oficials s'agrupen i parlen entre ells.

ELECTOR: És igual. Tan bon punt arribi, fes-lo passar. *(Torna a la taula i dóna un cop d'ull als papers.)*

TRUCHSS: Ja és aquí la guàrdia que acompanya el príncep!

ESCENA SETENA

PRÍncep DE HOMBURG, un oficial i guàrdies. Els d'abans.

ELECTOR: Príncep, us crido perquè m'ajudeu. El coronel Kottwitz em porta aquesta petició de gràcia a favor vostre, veieu, amb una llarga llista de signatures, un centenar de nobles. L'exèrcit desitja, sembla, la vostra llibertat i no aprova la sentència del consell de guerra. Llegiu-lo, us ho prego, i assabenteu-vos-en! *(Li dóna el paper.)*

PRÍncep DE HOMBURG *(després d'haver-hi passat els ulls es gira als oficials que el rodegen)*: Kottwitz, dóna'm la mà, vell amic! Fas per mi més del que he merescut de tu el dia de la batalla! Però ara torna-te'n de pressa a Arnstein, d'on has vingut, i no te'n moguis. Ho he meditat i vull acceptar la mort a què m'han condemnat. *(Li dóna el paper.)*

KOTTWITZ *(desconcertat)*: No, de cap manera, príncep! Què dius...?

HOHENZOLLERN: Vol la mort...?

TRUCHSS: No pot ni ha de morir!

UNS QUANTS OFICIALS *(avançant)*: Senyor! Príncep! Escolteu-nos!

PRÍncep DE HOMBURG: Silenci! És la meva voluntat inapel·lable. Vull enaltir amb una lliure mort la llei sagrada de la guerra que davant tot l'exèrcit vaig infringir. De què us pot valer, germans, l'única, pobra victòria que potser encara arrencaria a Wrangel, comparada amb el triomf que demà hauré gloriósament aconseguit damunt l'enemic que tots portem dins, la indisciplina i la presumpció? Que mori l'estranger que vol posar-nos el peu al coll, i que el poble de Brandenburg s'afirmi lliure posseïdor de la terra materna, aquesta terra que és seva i només per a ell ha estat creada l'esplendor dels seus camps!

KOTTWITZ (*commogut*): Fill meu!, el meu amic més car! Quin nom podria dar-te?

TRUCHSS: Déu del cel!

KOTTWITZ: Deixa'm besar-te la mà.

Tots volten el PRÍNCEP.

PRÍNCEP DE HOMBURG (*girant-se a l'ELECTOR*): I tu, príncep, que un dia em donaves un nom més dolç, ara tristament perdut: em llenço als teus peus profundament commòs! Perdona'm que el dia de la batalla t'hagi servit amb un zel atropellat: la mort, ara, em deixa net de tota culpa. El meu cor, aplacat i serè, se sotmet a la teva sentència. Dóna-li el consol de saber que també el teu es desfà a tota rancúnia, ...i com a senyal, en aquesta hora d'adéu concedeix-me, benigne, una gràcia!

ELECTOR: Parla, jove heroi! Què és el que desitges? Sigui el que sigui, t'és concedit. Dono en penyora la meva paraula i el meu honor de cavaller.

PRÍNCEP DE HOMBURG: No compris, senyor, amb la mà de la teva neboda la pau amb Suècia. Foragita del campament el negociador que t'ha fet aquesta desonorant proposta. Escriu-li la resposta amb bales de canó!

ELECTOR (*besant-lo al front*): Sigui com demanes, fill meu! I que amb aquest bes et sigui concedida també la teva última demanda! Per què, encara, un sacrifici que només el mal èxit de la guerra m'havia arrencat de les mans, si a cada una de les paraules que has dit floreix una victòria que farà pols el nostre enemic? Li escriuré: "És la núvia del príncep de Homburg, el que a Fehrbellin va sofrir el pes de la llei i la hi haureu d'anar a prendre al camp de batalla on, si ell és mort, el seu esperit cavalca al davant de les nostres banderes!"

El torna a besar i l'ajuda a alçar-se.

PRÍNCEP DE HOMBURG: Ah, m'has donat la vida! Ara jo imploro per a tu totes les benediccions que de més enllà dels núvols els serafins llancen exultants sobre els caps dels herois! Vés i combat, senyor, i sigues vencedor de tots aquells qui et desafien, car ...n'ets digne!

ELECTOR: Guàrdies! Torneu-lo a la presó!

ESCENA VUITENA

NATÀLIA i l'ELECTORA apareixen al llindar de la porta seguides d'unes dames d'honor. Els d'abans.

NATÀLIA: Mare, deixa'm! Per què em parles de conveniències? La més alta, en aquest moment, és d'estimar-lo! ...El meu car, desventurat amic!

PRÍNCEP DE HOMBURG (*fent per anar-se'n*): Anem!

TRUCHSS (*retenint-lo*): No! De cap manera, príncep!

Uns quants oficials li barren el pas.

PRÍncep DE HOMBURG: Anem, us segueixo.

HOHENZOLLERN (*a l'ELECTOR*): Senyor, el teu cor pot...

PRÍncep DE HOMBURG (*desfent-se dels oficials que el retenen*): Tirans, m'hi voleu arrossegat amb cadenes, al suplici? Ja he passat comptes amb el món, jo!

Surt amb els guàrdies.

NATÀLIA (*abraçant l'ELECTORA*): Oh terra, rep-me en el teu si! Per què seguir contemplant la llum del sol?

ESCENA NOVENA

Els d'abans, sense el PRÍncep DE HOMBURG.

MARISCAL: Déu i Senyor del món! Calia arribar fins aquí?

L'ELECTOR parla, atrafegat i en secret, amb un oficial.

KOTTWITZ (*fredament*): Senyor, després del que acaba de passar, podem retirar-nos?

ELECTOR: No! No pas ara! Ja t'ho diré, quan podràs retirar-te! (*El mira un moment fixament als ulls; després, de la taula, els papers que el patge ha portat i amb ells a la mà es gira vers el MARISCAL*) Aquest és el passaport per al comte de Horn, el suec! És un prec del meu cosí, el príncep, que tinc el deure de complir. D'aquí tres dies la guerra haurà començat de nou! (*Silenci. Dóna un cop d'ull a la sentència de mort*) Sí, jutgeu-ho vosaltres mateixos, senyors! Aquests anys que han passat, el príncep de Homburg amb la seva obstinació i lleugeresa m'ha fet perdre dues de les més belles victòries i, encara, m'ha afeblit considerablement la tercera. Amb l'experiència d'aquests dies, ¿voleu arriscar-vos a seguir-lo per quarta vegada?

KOTTWITZ; TRUCHSS (*tots dos alhora*): Com... senyor... el nostre capità... el nostre...

ELECTOR: Ho voleu? Ho voleu?

KOTTWITZ: Per Déu encarnat, si mai te trobes a una passa de la predicció et dic que ell no desembeinarà l'espasa per ajudar-te ni salvar-te si abans no n'ha rebuda l'ordre!

ELECTOR (*estripant la sentència*): Seguiu-me al jardí, amics.

Tots surten.

ESCENA DÈCIMA

El palau amb la rampa que baixa al jardí, com al primer acte. És de nit, també. El PRÍncep DE HOMBURG, amb els ulls embenats, entra guiat pel CAPITÀ STRANZ, per la porta de baix. Se sent, lluny, retrunyir els tambors d'una marxa fúnebre.

PRÍncep DE HOMBURG: Ara, immortalitat, ara ets ben meva! M'enlluernes, a través de la bena dels ulls, amb l'esclat de mil raigs de sol! Em neixen ales a les

espatlles, l'esperit vola en els encalmats espais eteris! I com vaixell emès per l'alè del vent, que veu desaparèixer el port ple d'activitat, així mateix la meua vida s'enfonsa en el crepuscle: encara distingeixo formes i colors, però aviat la boira ho cobrirà tot sota meu.

El PRÍncep s'asseu al banc que hi ha al mig, al voltant d'un roure. El CAPITÀ STRANZ s'allunya una mica i guaita vers la rampa.

PRÍncep DE HOMBURG: Ah, quin perfum tan suau tenen les violetes, de nit! No el notes?

STRANZ: Són violers grocs i clavells.

PRÍncep DE HOMBURG: Violers grocs?

STRANZ: No ho sé... Alguna noia que els deu haver plantats... Vols un clavell?

PRÍncep DE HOMBURG: Sí ...el posaré en aigua, a cas.

ESCENA ONZENA

L'ELECTOR portant a la mà la corona de llorer amb la cadena d'or que l'engarlanda, l'ELECTORA, la PRINCESA NATÀLIA, el MARISCAL DÖRFLING, KOTTWITZ, HOHENZOLLERN, GOLZ i altres. Dames d'honor, oficials i patges amb torxes apareixen a la rampa. HOHENZOLLERN s'apropa a la balustrada amb un mocador a la mà i fa senyal al CAPITÀ STRANZ. Aleshores aquest deixa el PRÍncep DE HOMBURG i parla a la guàrdia del fons.

PRÍncep DE HOMBURG: Amic, què és aquesta claror?

STRANZ (*tornant*): Príncep, vols alçar-te, si et plau?

PRÍncep DE HOMBURG: Què passa?

STRANZ: Res que t'hagi d'espantar..., només vull destapar-te els ulls.

PRÍncep DE HOMBURG: Ha sonat l'última hora del meu sofrir?

STRANZ: Sí! I que Déu et beneixi i et doni salut, que n'ets prou mereixedor!

L'ELECTOR dóna la corona amb la cadena a la PRINCESA i agafant-la de la mà l'acompanya fins al peu de la rampa, seguida dels altres. NATÀLIA avança, rodejada de torxes, fins on és el PRÍncep, que s'aixeca sorprès: li posa la corona damunt el cap, li passa la cadena al coll i prenent-li la mà la col·loca sobre el seu cor. El PRÍncep cau, com defallit.

NATÀLIA: Cel! La joia el mata!

HOHENZOLLERN (*sostenint-lo*): Veniu! Ajudeu!

ELECTOR: Que el despertin retronant els canons!

Canonades. Una marxa. Tot el palau s'il·lumina.

KOTTWITZ: Glòria, glòria al príncep de Homburg!

OFICIALS: Glòria! Glòria! Glòria!

TOTS: Glòria al vencedor de Fehrbellin!

Un silenci.

PRÍncep DE HOMBURG: Digueu-me, és un somni?

KOTTWITZ: Un somni... o què si no?

UN OFICIAL: Endavant! Al combat! Al combat!

TRUCHSS: A la batalla!

MARISCAL: A la victòria! A la victòria!

TOTS: A terra tots els enemics del Brandenburg!

TELÓ

NOTES

1. Criat vestit a l'hongaresa.